

Ministry of Education and Science of Ukraine
National University of Kyiv-Mohyla Academy
Faculty of Social Sciences and Social Technologies
Department of Sociology

Thesis

Academic Degree – Bachelor

on the topic: «**CRITICAL ASSESSMENT OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS'
ACTIVITY IN THE EASTERN REGIONS OF UKRAINE FOLLOWING THE START
OF RUSSO-UKRAINIAN WAR IN 2014**»

Conducted by: the year 4 student,
Of the specialty 054 Sociology
Knirenko Anton Henadiyovych

Supervisor: Ryabchuk A. M., PhD, associate
professor, Department of Sociology,
NaUKMA

Reviewer: _____

Thesis was defended
with grade _____

Secretary of EC: _____

«__» _____ 2022

Kyiv – 2022

CONTENTS

INTRODUCTION.....	3
CHAPTER 1. COMMON PROBLEMS OF THE INTERNATIONAL DEVELOPMENT SECTOR.....	6
1.1. Inefficient planning and administration	7
1.2. Disjunction between established goals and real outputs.....	9
1.3. Flawed reporting standards	13
CHAPTER 2. STRUCTURE OF THE INTERNATIONAL DEVELOPMENT FIELD IN UKRAINE.....	15
2.1. Research methodology and data analysis.....	16
2.2. General outlines of the structure of the international development field in Ukraine.....	18
CHAPTER 3. CRITICAL ASSESSMENT OF THE INTERNATIONAL ORGANIZATIONS' ACTIVITY IN THE EASTERN REGIONS OF UKRAINE.....	26
3.1. International organizations and the Ukrainian state.....	26
3.2. Lack of international organizations' knowledge of local context.....	30
3.3. Power relations between international organizations and subcontractors.....	32
CONCLUSIONS.....	36
REFERENCES.....	38
APPENDIX A. Funds donated to Ukraine since 2014 by USAID and EU donors.....	41
APPENDIX B. The example of a full transcript of an interview.....	43

INTRODUCTION

Since the Crimean Peninsula was annexed by Russia and Russian forces took over certain parts of the eastern regions of Ukraine in 2014, a large humanitarian problem has quickly escalated in the country. Hence a number of international organizations came in Ukraine with a goal to help Ukrainian citizens and Ukrainian state overcome the challenges brought by Russo-Ukrainian conflict. At first these organizations focused on conflict-relief and humanitarian-aid activities. But during the following years Ukraine has also become a field for a significant amount of long-term development projects (Douhan, 2015; Semenenko, Halhash & Ivchenko, 2019). These projects are mainly aimed to change Ukrainian social institutions and to improve the overall quality of life of Ukrainian citizens.

However, Ukrainians have been mostly left out of the decision-making process that stands before these internationally funded projects. Also, there has not been a lot of critical public discussions about the main goals and means of implementing these projects among Ukrainian population, Ukrainian researchers and activists on this matter yet. Thus, leaving Ukrainians without almost any agency in international organizations' projects in Ukraine.

After the second stage of Russo-Ukrainian war started on February 24th, with a full-scale invasion of Russian forces, the situation in Ukraine has changed. Some of the International organizations' activities that are described in this thesis have also changed or even disappeared. Nevertheless, the need for critical assessment of previously conducted international organizations' projects and overall activity is still **relevant** as it sets grounds for future discussions and research on this topic. Aftermaths of this war will have a substantial impact on the life of Ukrainian citizens. And based on the amount of support via donations, development and humanitarian projects Ukraine got from international organizations during 2014-2021 projects (see Appendix A), it is expected that international help will be crucial for addressing current humanitarian disaster

(Tkachenko, V. & Tkachenko, I., 2022) and Ukraine's future post-war growth in general.

Therefore, the **aim** of this study is to conduct a critical evaluation of the international organizations' activities in Ukraine in the period from 2014 till the end of 2021. Multilateral and unilateral international organizations that had active projects in Ukraine from 2014 to 2021 were taken as the **object** of this research. Hence the activities that these organizations held in Ukraine, including projects, research, charity festivals, collaborations with local NGOs (Non-governmental Organizations) and other activities, were considered as the **issue** of this thesis. In order to achieve the research aim, the work process was organized through these three **tasks**:

- 1) To outline the critical aspects of the established international development sector.
- 2) To determine the general structure of the international development field in Ukraine.
- 3) To provide critical assessment of selected aspects of the international organizations' activity in the eastern regions of Ukraine from 2014 to 2021.

This research was performed on the basis of grounded theory principles. This was achieved through a series of eight semi-structured expert interviews with researchers, activists, social scientists who worked with international organizations on different projects in Ukraine as well as employees of these organizations. The codes formed by the analysis of the first set of interviews, were cross-referenced with previously conducted research and theoretical works of Bourdieu among others. The second set of interviews was used for further validation of the results and conclusions and provision of a more detailed overview of the gathered data.

The findings and conclusions presented in this work could be found useful as a part of creating a subject for further discourse and research on this topic. It also might be valuable for the community of researchers and activists, who are working with international organizations, as a way of reflecting on various aspects of their work and acknowledging the critical points of the international organizations' activities in Ukraine. Thus, contributing to a creation of conditions for more sustainable and effective ways of cooperation between Ukrainian citizens and international organizations in future, that will come after Ukraine's victory in war.

CHAPTER 1

COMMON PROBLEMS OF THE INTERNATIONAL DEVELOPMENT PROGRAMS

The modern-day international development sector dates to the period after the end of World War II. It was an important aspect of the global recovering process and economic growth. But only after the end of the Cold War, did the international aid took its place as one of the central issues of international politics and became one of the ordering principles of the international system. This has divided the world into donors and receivers, states that are capable of adequately caring for their citizens and states that are not (Barnett, 2010 as cited in Dunn, 2017). However, for the past decades international development has been the subject of reasonable criticism from a variety of experts, development anthropologists and other social scientists. Although the overall positive intentions and noble cause of international aid programs are mostly recognized and agreed upon, there are still several important issues that need to be addressed. These problems are often overlooked or marked as irrelevant by the stakeholders in the international aid sector. Whereas people working in the sector, especially those that are directly involved in project implementation processes, are mainly aware of the system's flaws and imperfections (Bierschenk, 2014). There is a way to make international development more sustainable and effective. Thus, the main goal of critical discourse around international development sector is to highlight and emphasize these flaws, so they will become discreet and potentially manageable. And some of these common problems and flaws, which correspond with the findings of this research, are presented in this chapter.

1.1. Inefficient planning and administration

One of the crucial problems of the international aid sector, as stated by Lelechenko, Lebedinska, Somin, Derun, and Ivanisiva, is that existing systems of project administration both at the global and regional levels in fact do not correspond with the conditions of socio-political and socio-economic development (2021). And thus, inefficient management and administration subsequently leads to worse terms of project implementation. The problem itself lies in the roots of the administration system, that is very similar to modern business models, revolving around the ideas of neoliberalism and neoliberal economy. The main principles that act as guidelines for the project's structure among others are rule of law of the "free market"; leading role of private capital, decentralization, horizontal management system; competitive environment; extensive financial reporting (Lelechenko, et al. 2021). Some other aspects that can be seen throughout different levels of development configuration are donor orientation, over-funding, asymmetrical communication strategies, lack of transparency and failure to sanction irregular behavior (Bierschenk, 2014). But business for-profit models are designed to generate income. Whereas the main goal of the international development should be about helping people in need, relieving the pressure of humanitarian disasters and improving the overall quality of life. These goals require a system that puts its values and key principles at its core, not as one of the side products of the process. And such systems are possible to construct and appropriate in the international development sector. (Lelechenko, et al. 2021).

This problem perhaps could have been avoided during the stage of pre-planning and initial topic research. Unfortunately, this stage is usually only described in detailed paperwork, but generally omitted in the process itself. As to quote Elizabeth Dunn: "Despite its claims to the contrary, humanitarian bureaucracy is not based on the rational calculation, planned spatial

arrangements, and ordering principles <...> it is an adhocracy based on guessing, satisficing, and “winging it” that governs through a chaotic mode of domination” (2017, p.25).

Careful and comprehensive evaluation of the field is a vital component of a successful project. Yet “it is extremely rare for sociological analyses, let alone a historical perspective of the development process, to form the basis for project planning” (Bierschenk, Elwert and Kohnert, 1993, p.105). Sociologists and anthropologists are usually consulted on these projects only if a problem occurs during the later implementation. Or sometimes when it is necessary to produce socio-cultural background papers, which will be added to the stage-reports. And these papers are usually based on temporary, three-week local research (Bierschenk, et al. 1993).

The need for such initial exploration searches also seems obvious, as a necessary step of project’s pre-planning phase even for the people who work in the sector. When questioned about whether the international organizations have to conduct such research, my respondent Natalia, who works as a communications specialist in one of the international organizations in Ukraine, firmly answered that although these organizations have their previous experience from other countries, and sometimes they are confident that they know better, but still, they do research. For example, UNDP has a lot of development projects, and, without the research they can’t do that, as she thinks. But it appears that the reality is different from this logical perspective. Other respondents, who have been directly involved in these initial research projects say that their job was to mainly: “check the boxes of the logical framework”; “show them [international organizations], what they want to see, because they know that such a problem exists, and they only need the data to present it in the report”; “they are interested in supplying their projects with any studies, that prove the need in their activities”.

1.2. Disjunction between established goals and real outputs

Another topic of the international development critical discourse concerns the fact that real projects' outputs are sometimes unexpected for donors and implementing organizations themselves. And unfortunately, these outputs can be considered harmful for the beneficiaries of these projects. In general, international organizations do have certain guidelines and rules made to prevent such situations from occurring. Like the "Do-No-Harm" (DNH) approach, that was designed in order to minimize possible negative outcomes of international aid projects (Charancle and Lucchi, 2018). However, since this approach is created within the framework borders of the international development sector, it fails to adjust to other possible negative results, which are deeply connected with the fallacies of the international development system.

A good example of such negative outcomes can be found in the works of Elizabeth Dunn. In her book "No Path Home" (2017), she describes the stories of Georgian Internally Displaced Persons (IDPs), who lost their homes after the Russo-Georgian war in 2008. These people were placed in the special IDP camps, that ought to serve as a temporary shelters for IDPs, but in fact became sort of a trap for them. Although they were allowed to freely move inside and outside the camp, their social lives became extremely stressful and there were little possibilities to resocialize and reintegrate in society. Or as Dunn states: "Although humanitarian aid is meant to help displaced people begin their lives again, it often inadvertently puts them at a grave disadvantage in remaking a coherent and stable existence where they can make plans and where actions have a reasonable chance of achieving goals" (2017, p.6). The reason behind such ambiguous situation lies in the difference of world that international organizations and implementors are trying to build and the real-life challenges that displaced people have to face in order to rebuild their lives. Consequently, the international aid that is being delivered to them comes in forms that have actually impeded them from

socially reintegrating (Dunn, 2017). For international organizations the struggles of displaced people are just technicalities, that have to be deconstructed to a certain level to be manageable and eventually be dealt with. And based on the monitoring and evaluation data, that had been collected during the project, non-governmental organizations (NGO) and other implementing organizations have the right to describe their work as `successful` and meaningful. However, displaced people continue to live in camps.

Another example of such unexpected outputs is connected to the neoliberal framework brought by international organizations. Many organizations tend to avoid working directly with the state following the neoliberal idea of a “small state” and small businesses, NGOs as the main force behind the economic growth. This tendency usually results in the establishment of numerous local NGOs. However, Bierschenk states that these NGOs are “not suited per se to providing better services than the state” (2014). These local organizations often don’t have a lot of resources of their own, thus they began to almost totally rely on donor’s capital and funding. This contributes to the already mentioned environment of competitiveness between different NGOs. Although NGOs, especially local ones, preserve their willingness to “work for the right cause” and stay on their value-based goals, they still have to use a lot of their human resources in order to keep up with the donor’s expectations. And it is also important to stress out that these expectations tend to be skewed and unrealistic, since they aren’t attributed to the reality of NGOs capacities.

This type of relationship between NGOs and their donors is a product of a fundamental paradox of the development world: even though its core consists of a power relation between `developed` and `underdeveloped` societies, this fact is denied by the partnership rhetoric of this world (Rottenburg, as cited in Bierschenk, 2014). For the donors, this “partnership rhetoric” hinders the fact that local NGOs are depended on them, as they continue to view those organizations through the scope of their own standards. And due to the

asymmetric communication practices NGOs don't have the ways to properly discuss these issues with their donors.

My respondent, Victoria, who is an activist for women rights in Ukraine and have worked with different international organizations, told me during the interview that local Ukrainian NGOs were in desperate need of any resources and any help they could get, so they were ready to work under conditions in order to get the funding. And they were afraid to criticize or say anything bad to the donors. This is when Victoria stepped in and was trying to negotiate better terms on behalf of the organizations. Surprisingly, after reaching out to stakeholders and higher decision-makers, the necessary actions were taken, and the issue was eventually resolved.

Alina, an associated researcher, women rights activist and an NGO co-founder, also pointed out that this hierarchy system is related to the notion of neoliberal governmentality, as present by Foucault (Burchell, Gordon and Miller, 1991). And it seems that neoliberal governmentality creates a set of conforming practices, that are internalized by NGOs, who start to view these bureaucratic processes as high standards that they have to follow. Hence, they don't even feel that something is wrong, and that they have to rather adapt and deal with it.

All of these stories prove that international development programs can have negative outcomes, that are overlooked or otherwise ignored on a systematic level.

1.3. Flawed reporting standards

Goal achievement's evaluation and outputs assessment is a crucial aspect of a successful international aid program that is interested in producing valid results and contributing to world problems solutions. However, the system of international development sector has attributed flawed reporting standards over

time. Current reporting standards for international organizations are focused on self-affirmation and success storytelling, rather than critical evaluation of organizations' projects' outputs.

“They take one story and create a huge success story out of it. There was this wonderful story about IT-guys, that founded a cool start-up. But as they were writing this story, the start-up has already been closed, founders have left the country and one of them is already working in Estonia, as a Division head in Bolt.

And everyone knows about this. This is the situation in a nutshell”.

(Oleksandr, sociologist)

“One year we do this, another year we do something else. We will show you several success stories and consider that we succeeded everywhere”

(Kateryna, sociologist)

“We always have to report that we have `unreal` results, indifferently of what's `underground`. But in reports of every organization everything has to be awesome, otherwise there will be problems. <...> This kind of logic is that we either `overachieved` or `achieved everything`, and we have to write 300 pages about it”.

(Iryna, sociologist)

And this is not the fault of any specific person within an organization. It is a symptom of a systematic issue. Reports became very much donor-oriented, and their main purpose is to show `good progress` so that it will be more likely for this organization to be selected for next project from this or other donors.

*“Implementing organizations pay \$50,000 to conduct a big survey, in order to receive a couple of **million** dollars for the next year of their activity. This is a really small investment in order to get further funding”. (Oleksandr, sociologist)*

The situation was different throughout the time, and it has shifted to this state in last decades. This can be illustrated through the change of the language used by international organizations. Moretti and Pestre have studied this issue on the example of World Bank reports' texts since 1950s and discovered certain semantic transformations (2015). Based on their research they found out that World Bank reports slowly shifted from describing the real material outcomes of their aid toward the issues of management and governance of Bank's policies to create a `management discourse` as they call it. "Policy turned into paperwork, with goals and frameworks and papers inching their way to the department that — is known as PREM: Poverty Reduction and Economic Management" (Moretti and Pestre, 2015, p.6). Secondly, report's language become more absolute, global and without any specifications, making Bank's policies are the same for everyone. This new language speaks about `return to economic growth` and `return to an uncompromising liberalism`. Authors note that this apparent shift emerged due to the fact, that World Bank became more and more concerned about recovering money from debtor countries, which have to attain sustainable economic growth, in order to pay their debts in future.

Another aspect that Moretti and Pestre found, concerns the new grammatical patterns in World Banks' reports. Specifically, the appearance of new type of nouns – nominalizations, or otherwise nouns derived from verbs. For example: "to cooperate – cooperation"; to prioritize – prioritization"; "to pollute – pollution" and others. These new abstract nouns abolish temporality of the reports, as well as the subject of the action. The use of these nouns turned the "reports into strangely metaphysical documents, whose protagonists are often, not economic agents, but principles—and principles of so universal nature, it's impossible to oppose them" (Moretti and Pestre, 2015, p.15). And using this is very effective in creating the notion of success, improvement and growth. However, this also means that the need for real assessment of the goal

achievement becomes secondary, as it is possible to write a `good report` using general policy guidelines and some evidence that affirms the success story narrative. “An infinitely expanding present emerges, where policies are always in progress, but also always *only* in progress. Many promises, and few facts. <...> All change, and no achievement. All change, and no future” (Moretti and Pestre, 2015, p.23) as authors summarize it.

The analysis of previous studies and publications on the topic showed that the system of international development had been criticized on different levels. Although, many experts and researchers agree that the international aid is not inherently evil and that it provides aid and help for people that need it, there is still a lot of room for improvement. Most of the arguments focus on the real effectiveness of international programs and the validity of the international aid. It seems that international organizations begin to focus on the *process* of providing international aid, rather than on real results and outputs that affect real people. Hence, it creates a closed relations' cycle between different international organizations and donors. Whereas, the international aid becomes almost a side product of this cycle, rather than the goal of international development sector itself. The data of this study also corresponded with these conclusions and experts' arguments, which leads to the suggestion that the situation with the international development in Ukraine has similar issues and problems.

CHAPTER 2

STRUCTURE OF THE INTERNATIONAL DEVELOPMENT FIELD IN UKRAINE

Initially, field structure analysis was not planned as a part of this study. However, after the first set of interviews had been conducted, it became apparent that a certain theoretical frame would be necessary as a mean to analyze complex relation structures of the international development sector in Ukraine. Pierre Bourdieu's notion of **fields** seemed as the most suitable one, as it did provide a reasonable explanation to the data from initial interviews. Respondents' answers have revolved around questions of communication, interaction and relations between different international organizations, local NGOs, associate experts and activists, that worked with them. And despite the fact that all respondents talked about different organizations, a certain pattern of common issues was visible throughout all interviews. "Bourdieu determines a field as a configuration of objective relations between positions, occupied by individuals or institutions" (Ryabchuk, 2012, p.6), so in order to explain the relations between *specific* organizations and people, one needs to figure out what are the objective relations between certain *positions* in the field.

Bourdieu's concept was that a field should be defined by its boundaries, types of capital being at stake and the structure of objective positions within that field. Field boundaries could be revealed only through empirical research, by evaluating the points of influence between different actors in the field (Bourdieu and Wacquant, 1992). These general guidelines were taken into consideration, and further interview questions were adjusted accordingly. The intent was to attempt to outline the structure of the international development field in Ukraine and use this concept as one of the key aspects in further analysis of the interviews and previous studies of the international development sector.

2.1. Research methodology and data analysis

This study was conducted as exploratory research. The analysis of international organizations and the impacts of international development aid in Ukraine from a critical point of view has been understudied in the past years. Thus, expert interviews with social activists, associate experts, social scientists, international organization's employees and other people that are connected to this sector, were chosen as the main source of data for the research. Overall, I have conducted 8 semi-structured expert interviews during December 2021 – February 2022. Respondents were chosen using a “snow-ball” method. All respondents are currently working in this field. In order to protect their identities and not to harm their careers, they have been presented with an “Informed consent” agreement, all of the names were changed, and all answers connected to their current affiliations were not included in the analysis (see Table 2.1.). First set (3) of interviews was conducted in the end of 2021, and second set (5) of interviews was conducted through the end of January to the 16th of February. The semi-structured interviews didn't have a strict guide and rather a set of certain questions about the topic. These questions were changed according to the current topic of the conversation and adjusted to each respondent's background.

From a theoretical perspective this study was conducted following the principles of grounded-theory approach. However, the start of the second stage of Russo-Ukrainian war on the 24th of February, imposed serious limitations on the further research. Additional interviews and possible second-time interviews with my respondents were not possible to conduct. The full-scale invasion of Russian forces and continuous shelling of the Ukraine's territory also drastically changed the field of international development in Ukraine. First, most of the international organizations made a major shift in their activity to the humanitarian aid and refugee support programs. Second, some of the

Table 2.1. Encoded respondents' data

#	Date of the interview	Fictive name	Previous affiliations, and general description of the occupation in international development field.
1	16.12.2021	Kateryna	Sociologist, researcher, associated expert
2	19.12.2021	Dmytro	Development anthropologist, associated expert
3	21.12.2021	Victoria	Women's rights activist, associated expert, researcher, volunteer
4	26.01.2022	Iryna	Sociologist, worked in different UN agencies, associated expert
5	28.01.2022	Alina	Associated expert in NGO sector, women rights activist
6	31.01.2022	Oleksandr	Sociologist, methodologist, associated expert
7	13.02.2022	Natalia	Communications specialist, associated expert, worked in different international organizations
8	16.02.2022	Vlad	Law specialist, works with different international organizations and NGOs

communities, cities and villages in the Eastern and Southern parts of Ukraine were almost completely destroyed or are now under Russian occupation.

All of the above should be taken into consideration while interpreting the results of this study. Nevertheless, the findings of this study may still be found useful and of sociological knowledge perspective. The authors of this study made sure to cross-reference the data collected in the field with previous publications, and conclusions that had been made were carefully assessed.

Detailed analysis of the interview was performed on two sets of interviews together after all of the interviews had been conducted. As the main result of the analysis 5 codes were identified: agents' systems of dispositions in the field (*habitus*) (Ryabchuk, 2012); bureaucratic structure of the relations between agents; international organizations practices and projects implementation; power relations between agents in the field; local NGOs' and beneficiaries' perspective on the international aid in Ukraine. Subsequently, these 5 codes were

compiled from quotes from all of the interviews and cross-validated with the publications, articles and studies on this topic. The codes did correspond with the sources and proved to be useful as a mean to explain different critical aspects of the international aid sector. Thus, they were then used to outline the general structure of the international development field in Ukraine.

2.2. General outlines of the structure of the international development field in Ukraine

One of the positions in the international development field is the *donor* position. Using Bourdieu's analogy of field as a 'game' with a certain set of rules (Bourdieu and Wacquant, 1992), donors can be named one of the key "players" in the field. They hold the largest amounts of economic capital and intellectual capital, compared to other players. Redistribution of this capital among other players is the 'stake' that gives the donors a certain sense of power to determine which agendas, methods and issues are being addressed by the international aid. Thus, it also gives donors indirect control over other players and the ability to shape these players' practices and lifeworlds. For example, it has already been mentioned in this work, that NGOs are largely shaped by the donors' expectations and mainly have to adapt to the framework brought to the field by donors, instead of equally contributing to the creation of new systems of interaction and relation (Bierschenk, 2014). However, being the ones with control over resources and economic capital, donors stay in the position of power in the international development field, which corresponds with Bourdieu's idea of the ways how fields structures are organized.

"You have to understand, that your data is not what directs the project. Donor's needs and recipient's needs direct the project". (Dmytro, anthropologist)

The other player in the international development fields are different multilateral and unilateral international implementing organizations (contractors). These are also big international organizations with a lot of resources, intellectual capital, usually with a wide network of offices and large number of employees. Such organizations are, for example, different UN agencies, Chemonics International, SEED and others. These organizations position in the international development field is highly intertwined with donor positions. Sometimes donor and implementing roles are even combined within one institution, if the organization has enough own funds to sustain its projects. But usually these implementing organizations are the first part of the chain that connects the donors with the beneficiaries of the international aid. International contractors are highly competitive in their tenders for different contracts that donors are eager to fund. The size of these organizations allows them to work on multiple projects simultaneously. They tend to form strong and lasting connections with donors that stand out of all other relations between different positions in this field. And great part of the capital that is being directed to the international aid causes, remains within the relation of these organizations.

“Within all the abundance of American development programs, there is only one Ukrainian contractor. All other contractors are international organizations that have offices in London, Washington D.C., which structurally means that a great deal of international aid programs is spent on middle class employees in Washington, London and such”. (Dmytro, anthropologist)

So, this can be explained by the certain level of co-dependency between this positions in the field: donors provide project funding – implementing organizations provide results, that donors can use in their reports, to get further funding, and the cycle continues.

Another major player in the field is the Ukrainian state. The state's relations with donor and implementing organizations has a wide range of options. It interacts with international organizations via state ministries, parliament's committees, and on the local level through region and community administrations. Ukrainian state can act as a direct recipient of the international aid or as a "client" as it can invite different international organizations to specific projects. But more often state conducts a regulating function. Major projects in institutional change and such have to be previously discussed with respective government departments and then sanctioned by the state. However, international organizations can influence state's decisions on different matters via lobbying and international pressure. On the local level the relation dynamic is different. Regional administrations can sometimes stay inert to the changes being implemented by international organizations teams, or in more rare cases, even sabotage or obstruct the process. And cooperation is more defined by the personal characteristic of the people involved, rather than on institutional relations. Still, it is important to emphasize that state's position in the international development field is very complex and, in this study, only the most essential and relevant aspects has been taken into consideration for the structure of this field in Ukraine.

Next position can be described as "subcontractor". In the international development field in Ukraine this position can be held by NGOs of different scale, for-profit research organizations, associated experts, researchers and volunteers. Subcontractors are mainly chosen by larger implementing international organizations to work on various smaller parts of the larger projects. Associated experts and researchers can be hired to conduct surveys and write reports at different stages of the project. The network of subcontractors is very broad and includes organizations and experts from all Ukraine regions. Sometimes international assessment experts can be invited to work beside Ukrainian experts. Subcontractors usually don't have a large amount of economic capital, but their

cultural capital is what makes them a valuable part of the international development field in Ukraine. Ukrainian subcontractors possess expert knowledge about local Ukrainian context, that is objectively an important aspect of a successful international aid project. And this is the key stake for the subcontractors, that they use to fill in their role in these projects. However, sometimes it can create negative effects for the Ukrainian subcontractors themselves. For example, in questions of salary amounts and working conditions.

“When you are working in a Danger zone, a ‘hazard pay’ is added [to your salary]. And I’m wondering why, for example, international employee has a hazard pay of 30 Euros per day, and local employee has 5 Euros per day. (...) We were told by HR representative that ‘Local people have local knowledge, that will save them in the emergency situation’. And I’m thinking, when you stand wearing a helmet near Kam’yanka.. bullets are flying.. what are those ‘super local knowledge’ that I have, or any other Ukrainian has, that will save them better than Bosnian expert”.

(Iryna, sociologist)

The salary gap can be explained differently in each separate situation. Sometimes it is even embedded in the international organization’s policies. But it is still a very bright identification of the hierarchy that exists in the relations between donors, international contractors and Ukrainian subcontractors.

Often Ukrainian subcontractors are also aware of the real values behind their work. They deeply care about the situation in Ukraine, as they are the last link between large organizations and beneficiaries. For most of the NGO employees and experts the issue of helping communities on Eastern territories is very personal, because those are the communities where they were born, or where their relatives currently live. Thus, they usually agree to work on worse conditions than invited experts, for example, because they care about “getting things done” above all other things and because they know themselves, how hard

life is on the East of Ukraine. But still, lack of economic capital makes them depended on those bigger agents in the international development field. So Ukrainian subcontractors have to find certain balance between providing to donors' agendas and getting real help for the beneficiaries.

*“We often talk about how we are dependent on them [donors], they fund us, and we have to adjust to them. But they also depend on **us**, and if we don't work and provide results for them, they won't have anything to show, and the grounds to continue their work”. (Alina, researcher, NGO sector)*

Alina also describes that she understands that if they refuse to adapt or to work with donors, NGOs will be the ones that will suffer more from this, as donors will eventually be able to find other partners to work with.

“But I still think that it's unfair to ensure someone's job in Washington D.C. and at the same time agree to work under inhumane or even exploitation conditions”. (Alina, researcher, NGO sector)

A subcontractor position in the development field is very complex. It is possible to analyze it through different dimensions and split into even `smaller` positions based on the cultural contexts, which kind of services they provide for other international organizations and such. However, the common aspects listed above provide essential understanding that is required to outline the general structure of development field in Ukraine and describe the relations that subcontractor position has with other agents.

Finally at the core of the international development field are the beneficiaries of the help. Beneficiaries, citizens of Eastern regions of Ukraine, possess the least amount of economic capital and other types of capital, compared to other agents in the field. “To help the people in need” is formally the final goal

of the international aid. Thus, the whole field model should reflect this idea, so that the capital exchange between agents would flow as freely as possible, in order to redistribute the resources and contributed to world's equity. However, there is evidence that these processes are not so simple and straightforward as they could have been. Because large amounts of capital, devoted for a specific international aid program, is distributed between all of the elements of the `aid chain`, before it finally reaches the beneficiaries.

“50% goes to research and project’s maintenance, 50% on local staff and coordination, and approximately 10% goes to the beneficiaries, just the crumbs”.

(Victoria, activist)

“Nobody in this project does something that deserves the amount of money they earn. I still think that a more efficient way to spent 25 million is to just give it out to people, so they can buy something useful for themselves”.

(Dmytro, anthropologist)

Beneficiaries have no real means to influence other players in the development field. Except the subcontractors that have the most intense relations with the people in the Eastern regions of Ukraine. Beneficiaries can even form certain personal connections with members of NGOs, experts and volunteers. But a well-established channel of communication between beneficiaries and international organizations does not exist in the field. Hence, beneficiaries have almost no agency in decision-making process on the type of help they receive, what is really necessary for them and what they actually need right now. This was also already highlighted in the works of Elizabeth Dunn (2017), as she described the perspective of beneficiaries in Georgian camps for IDPs. People in the Eastern regions of Ukraine just have to adapt and improvise with the products of this help, in order to get what they want. Sometimes, they can trade or sell things that they

have received, so they can buy what they really need. After some time, beneficiaries start to memorize the names of the organizations and the type of help that they provide, so they know what and when to expect.

“They [international organizations] create a `cargo cult`, in its classic meaning. Thus, creating a certain helplessness of these communities (...) And because of that `cargo cults` people think that no one else is able to help them. Of course, on the territories that are closer to the frontline, the help is very needed, but on a larger scale, there is a question of how efficient this help really is”.

(Oleksandr, sociologist)

To summarize, the structural positions of the international development field in Ukraine are: donors; international contractors; subcontractors; Ukrainian state and beneficiaries. Donors and international implementing organizations held the biggest amounts of economic and knowledge capital in the field. These two positions are heavily intertwined with each other and can be described as the `key players` of the field. Ukrainian state’s role is mainly to regulate activities within the field, and it has relations with every other position in the field. Subcontractors is the most diverse and complex position in the field. It is equally influenced by donors, international contractors and beneficiaries, thus subcontractor position is located in a structurally stressed part of the development field. This high social pressure creates a negative effect on the institutions and individuals, who act as subcontractors in the field. Beneficiaries, have mostly one-sided relations with other positions in the field, and they have the least amount of capital, compared to other positions.

This is only the general outlines of the international development field in Ukraine. Further research can be conducted to determine other crucial aspects of the field structure. Network analysis and quantitative research can provide more

detailed overview of different dimensions of the field, and further explore the intensity of relations between the fields, and the effect these relations have on the institutions and agents on these positions.

CHAPTER 3.

CRITICAL ASSESSMENT OF THE INTERNATIONAL ORGANIZATIONS' ACTIVITY IN THE EASTERN REGIONS OF UKRAINE

This chapter covers the critic of certain aspects of international organizations activity in Ukraine. Specifically, the scope of critical assessment will be limited to the international aid and development programs on the Eastern regions of Ukraine. The data about the territories occupied by Russia through its proxy so-called people's republics of Luhansk and Donetsk is limited and so it is not included in this study. Based on the codes aggregated from the expert interviews and the general model of the international development field in Ukraine three major critical points were selected to be presented in this thesis: the relations between international organizations and the Ukrainian state; international organizations' biased approach to international aid in Ukraine; negative effect of the power relations between international organizations and subcontractors and beneficiaries. These points were common for all 8 interviews and had been mentioned multiple times by the respondents and they are the core aspects of the critical assessment of the international organizations' activity in the Eastern regions of Ukraine.

3.1. International organizations and the Ukrainian state

International aid is needed the most when a state does not have enough resources to ensure the wellbeing and safety of its citizens. Ukrainian state was already in crisis after the Revolution of Dignity and when Russia attacked Ukraine a lot of state's resources were devoted to the military in order to fight against the aggressor. Eastern regions of Ukraine became a zone of conflict and of a humanitarian catastrophe. A lot of people from occupied territories had to flee

their homes and became internally displaced persons. They had to find new homes and jobs. Large part of Ukrainian IDPs moved to the territories controlled by Ukrainian government in Donetsk and Luhansk regions. This had created new societal challenges for communities in those regions. All of this goes without saying that towns and villages have been under frequent shellings, and region's infrastructure sustained a lot of damage. International organizations began an immediate response procedure described as `conflict relief`, in order to help the state in helping Ukrainian citizens. International organizations' activities were mainly related to the "provision of temporary asylum, humanitarian assistance (including food, non-food products, essential goods), cash aid, legal advice to IDPs and other population groups affected by the conflict" (Semenenko, et al., 2019, p. 30). The services provided by international organizations indeed helped to save people's lives during the active period of conflict and later on, because the local and the governmental authorities would've failed to solve all the problems in the East of Ukraine due to the limited resources and inabilities to provide basic support to the conflict-affected regions (Semenenko, et al., 2019).

"...There are a lot of good things, that they [international organizations] are doing. For example, providing social services. These are very important things. Especially when we talk about settlements with crossing checkpoints, like Stanytsia-Luhanska or Maryinka". (Oleksandr, sociologist)

*"I can criticize these organizations a lot, but they in fact **do** a lot for some real support and help. At least the offices that are located on the East [regions of Ukraine]. This includes judicial help, material aid, there are still organizations that do humanitarian aid, Caritas for example". (Kateryna, sociologist)*

International organizations stayed in the region after the conflict became "frozen" following Minsk-1 and Minsk-2 agreements. Their activities shifted from

immediate response to `sustainable development` and `capacity building` initiatives. For example, UNDP started a series of different projects such as: Recovery and Peacebuilding Programme, Democratic Governance and Reform, Sustainable Development and Environment and others (Semenenko, et al., 2019). These projects are long-term and require thorough systematic approach. And so in order for such projects to be successful a cooperation with the state is necessary, even if this development project is specific for certain community or region. But working with the state is a much more complex job, that requires more resources. Hence, they try to either influence government policies through lobbying and public opinion discussions (Bernaziuk, 2017), which is relevant for big statewide projects, or on many occasions of local development projects – fail to properly coordinate their projects with regional administrations.

“Save the Children were creating these `Child Safe Spaces` for kids. <...> And its good that they did them. But the idea was that they fund these spaces for one year and then they transfer them under the state’s administration. So, the problem has occurred in most of the cities – local administration didn’t want to take those [Child Safe Spaces] under their own jurisdiction. Because they would have to search for additional funding. And they couldn’t pay salaries for employees and psychologists”. (Natalia, communications specialist)

“...we are ready to finance this project, so that with our funds local community could buy certain legal advice services from an independent provider. But communities don’t agree on this, because they understand that they will have to continue on with this [all by themselves].” (Vlad, law specialist)

“This is a very simple story [information campaign about COVID-19]: UNICEF conducts research, creates visual material, gives out grants, takes experts to the communities. But they don’t have the mandate to place this social advertisement in

the designated places. Hospitals, communities, district and central administrations. And here it is the question of certain communication between international organizations and local authorities". (Oleksandr, sociologist)

"They [international agencies] have these liberal predispositions, and they will never recommend something that will require big state funding, as this is contradictory to their principles". (Kateryna, sociologist)

It is possible to see that there is a certain critic towards state representatives as well, which are also the part of these malfunctioning relations (Tkachenko, I. & Tkachenko, V., 2021). But from the perspective of the international development field structure in Ukraine, the state mainly holds the regulative function in the field. It is not primarily focused on project implementation. International organization donors and contractors on the contrary should be focused on development projects and their success. Large donors, such as USAID for example, that work on fundamental development projects that are aimed at the institutional change, try to build up communication and strategy planning with the Ukrainian ministries. And they usually hold the initiative in the decision-making process, since they have enough economic and knowledge capital to be considered the key player in the field. But when working on different projects of a smaller scale, international organizations do not work on establishing a well-communicated approach with the local administrations. Thus, a large number of projects exist only as long as these international organizations work and support them. This means that sustainable goals will not be achieved, which creates a certain closed international aid `cycle`. Organizations can sustain this cycle without really changing anything, and still presenting their projects as successful. The situation is very similar to one described by Elizabeth Dunn in Georgia (2017) and by Moretti and Pestre regarding World Bank activities (2015).

3.2. Lack of international organizations' knowledge of local context

International organizations are complex institutions with a rigid structure and established standards of providing international aid. Some aspects of these standards became external and are common between different organizations. However, these organizations are often being criticized on the fact that these institutional standards are being globalized, and hence, the local context of each region or country is being largely neglected. Even though, big international organizations began to divide their management to slightly smaller regions, biased practices that lead to ineffective international aid still occur. This has also included the international development programs in the Eastern regions of Ukraine. Most of the interviewed experts were surprised to see how big is the distance between the reality from the international organizations' perspective and the reality of people in the region.

“These maternity implementing organizations, that are in charge of funds, such as Chemonics International, they are very far from the local context. They don't have the personnel that understand what is happening here, so they really trust local managers”. (Oleksandr, sociologist)

“They [international organization] offer to buy cows for people, that spent their whole life working in mines. <...> They think that to earn money you have to own a cow. But what they don't understand is that in the realities of Ukrainian farm market this will do more harm, then help those families”. (Victoria, activist)

“My colleague tried to explain to them what are the working conditions in the NGO sector in Ukraine, that we have shadow economy and that we don't hire employees and mostly sign-up PEs. <...> For me this is an indicative example of the difference of contexts, and the difference of the understanding and analyzing, which largely

influences the distribution of resources and the issue of whether these resources will be respective to the needs of the organization”.

(Alina, researcher, NGO sector)

“They [international organizations] always put the stake on the small and medium businesses and so on. They see the solution in this. So that we will support the development of small and medium businesses and everything else will come along with it, as new job positions will open and so on. <...> I’ve tried to explain that East – is a region of mostly industrial business, compared to other parts of Ukraine <...> but they say that large businesses is not for us, that is something scary, we can’t influence that, so we will talk about small businesses”. (Kateryna, sociologist)

Such inflexible approach to providing international aid, was perhaps useful in the countries of Global South. The details of international organizations’ response to different issues became largely redundant, so it was possible to use similar methods in multiple countries of the same continent at the same time. Thus the ‘division by regions’ became such a popular practice among big international organizations, as it allowed them to simplify the management structure and at the same time preserve the current quality of project implementation. But the problem with the international aid in Ukraine, is that this is a European country, that is significantly different from the countries of Middle East or Africa. However, international organizations’ apparatus was not attributed for this type of change. So, Ukraine was added as a country to already existing ‘regions’ within the managemental structure of the organization. My respondents have frequently mentioned that different organizations with operations in Ukraine had head offices, which were the decision-making centers of a certain region, located in countries of Middle East, such as Jordan or Oman. Because of this structural imperfections, absurd situations have happened during international aid programs in Ukraine. For example, one time a certain

organization tried to teach women in Zaporizhzhian region how to carry water in big vessels placed on the top of their head. This also affects the governance of subcontractors' activity in terms of certain policies, specific for a `region`.

“The problem of Gender-based Violence surely exists in Ukraine, but it is so heavily twisted. Because in the countries of Middle East, Asia, Africa situation with women rights is much worse than in Ukraine. And still we are forced to follow certain unpleasant requirements that in fact discriminate men”.

(Vlad, law practitioner)

“People here in Ukraine assured us that everything will be alright. But someone in Istanbul was checking our application, and this is funny, but there was this one box in the form, that we forgot to tick and because of that our project was rejected. After that Ukrainian office requested to be delegated with more responsibilities”.

(Alina, researcher, NGO sector)

Only if the specifics of local contexts of the Eastern regions of Ukraine were taken into account, a lot of international aid programs would have become more efficient, and the outputs would be more valid and coherent with the real needs of people. This could be achieved with the change of the inner structure of these organizations, which institutions tend to avoid, if there is no `real` necessary reason for that.

3.3. Power relations between international organizations and subcontractors

As was previously described in this study, international organizations (donors and international implementors) have the largest amount of economic capital in the international development field in Ukraine. Subsequently, it is right

to assume that they have the right to determine how and on what grounds to distribute their resources in order to help the beneficiaries of their international aid projects. Hence, through the control of the resource distribution, international organizations can influence Ukrainian subcontractors. This relation could be used as an opportunity to develop Ukrainian NGO sector's capacity, thus improving the potentiality of the international cooperation in Ukraine. However, the real situation is somewhat similar to the inequalities of the business world. These power relations can be exploited by international organizations in ways that can even hinder the international aid programs in the Eastern regions of Ukraine. They use their power to enforce their agendas without even questioning themselves or discussing controversial issues with other agents of the field.

"I know that there were situations, where USAID gave a grant for a certain project, but they weren't satisfied with the results. And the organization that received that grant had to work a couple of months extra, use their own funds rather than the ones received from the grant". (Natalia, communications specialist)

"During the implementation process of the project first lockdown began. And they [USAID] haven't changed any goals, because they decided that goal achievement will be gained through the extra work of subcontractor's team. For example, the budget stays the same, but the number of my lections almost triples!"
(Victoria, activist)

"My friend who has been working with USAID for a couple of years by that time. They had a promise from USAID, that they will start a new project, and the money from that project would've helped my friend's NGO to keep their staff. But in the beginning of this year, they received a message that the project is postponed for 7-8 months. This means hardly anything for the donor, because people that manage these projects will continue to get their salary. Whereas people in this

NGO, who were waiting for this money <...> have to look through other projects and decide if they can redistribute the money". (Alina, researcher, NGO sector)

This also corresponds with the reporting standards, which above everything else have to be coherent with the international organizations' policies. One way of understanding this is that enforcing the agendas into the reports is less time- and resource-consuming than reevaluating organization's goals and adjusting the policies accordingly.

"My colleague sent an interim report to the UNDP, and there was an officer, originally from Ukraine, and she didn't like the report. So, she asked to change it. When my colleague refused to do it, that officer from UNDP answered with a letter to his supervisor, in which she said: 'let's reevaluate the terms of our work'. Like, hinting on terms of work, as a passive-aggressive reminder of who is really in charge" (Dmytro, anthropologist)

It's important to emphasize that this is indeed not the only approach used by international organizations within the terms of power relations. For example, among others my respondents have mentioned such organizations as People in Need, Kvinna till Kvinna, which were reasonable and demonstrated a certain level of awareness about their own goals and means of achieving them. Respondents claimed that working with such international organizations was productive and not as stressful as it can be.

"If one is to understand this logic of providing aid and services to NGOs, then these local organizations should be higher in the hierarchy. Donor [organizations] should come and ask about how they can help, and in what particular spheres we can support you?" (Victoria, activist)

“...a great practice is when an expert comes here [Eastern regions of Ukraine] to an organization from a local context that curates your activity. So, although you are not from this context, the organization is. And in the majority of cases, that will be a really good project”. (Natalia, communications specialist)

Raising international organizations' awareness of this `power influence trap`, could potentially contribute to a creation of a `healthy working relations` in the international development field. But there is no established way for subcontractors to directly communicate with international organizations about these issues, without the fear of losing their project's funding or general donor's leniency.

The main three aspects of criticism of the international aid in the Eastern regions of Ukraine are: the lack of coordination between local state representatives and international organizations; the incompetence of the international organizations in regards of the local context of the Eastern regions and Ukrainian context overall; the problematic power relations between international organizations and Ukrainian subcontractors. Taking these critically assessed aspects into consideration, could potentially improve the overall quality of international aid. Hence, increasing the quality of life of the beneficiaries and all other agents in this field.

CONCLUSIONS

The main goal of this study was to provide a critical overview of the international organizations' programs and projects implemented in the Eastern regions of Ukraine during years 2014 – 2021. This is the period of the first stage of Russo-Ukrainian war that started from Russia's annexation of Crimea and occupation of certain territories of Donetsk and Luhansk administrative regions. International aid has had a significant impact on the lives of internally displaced people and all other people, who suffered from the war. However, the impact of the international aid practices had both positive and negative aspects. A critical analysis of international aid programs' aspects offers a deeper understanding of the nature of these practices.

Based on the data analysis of 8 expert semi-structured interviews and previous publications on international development criticism, 5 codes were extracted: agents' predispositions; bureaucratic structure; practices and project implementation description; power relations; local people perspective. Subsequently, a general simplified structure model of the international development field in Ukraine was determined. The following critic of selected aspects of the international aid was based on further data analysis of this abstract data. As a result, a critical assessment of 3 main aspects of the international development practices was conducted.

First, it had been noted that international organizations fail to establish an effective cooperation process with local regional authorities. Because of that the implementation of long-term sustainable projects on a local level is highly dependent on the international organizations. These projects exist as long as the international organization which started the projects continues to support them. Without proper planning and prior communication, local authorities refuse to fund these projects further. This can lead to a situation where sustainable projects

fall in the never-ending process of implementation and may never fully meet their goals.

Second, the large scale of international organizations requires a broad institutional structure. This structure is divided into certain global regions that group similar-background countries, that are the subject of the international aid. However, Ukraine is usually fall under the management of pre-established regions with strongly different background. International organizations fail to quickly assess the situation and change their inner structure. Therefore, a number of international aid projects either fail to reach their goals or are objectively irrelevant for Ukrainian citizens and beneficiaries.

Third, international organizations can use their resources and capital to enforce other agents in the field to follow the agendas and policies of these organizations. However, this type of work relations contributes to the structural stress on the Ukrainian subcontractors. This affects the international development field in Ukraine overall and lowers its effectiveness and productivity. The problem can be eased by raising agents' awareness of the negative effects of such power relations and changing them to more balanced relations.

The results of this study provide the grounds for further discussion on the topic and may be useful for the different institutions and individuals, who work in the international development field. Further research can be conducted to deepen the knowledge on the reality of international organizations' activity in Ukraine. The need to study these field is relevant at the time of the current war and will be even more relevant during the times of Ukraine's post-war growth.

REFERENCES

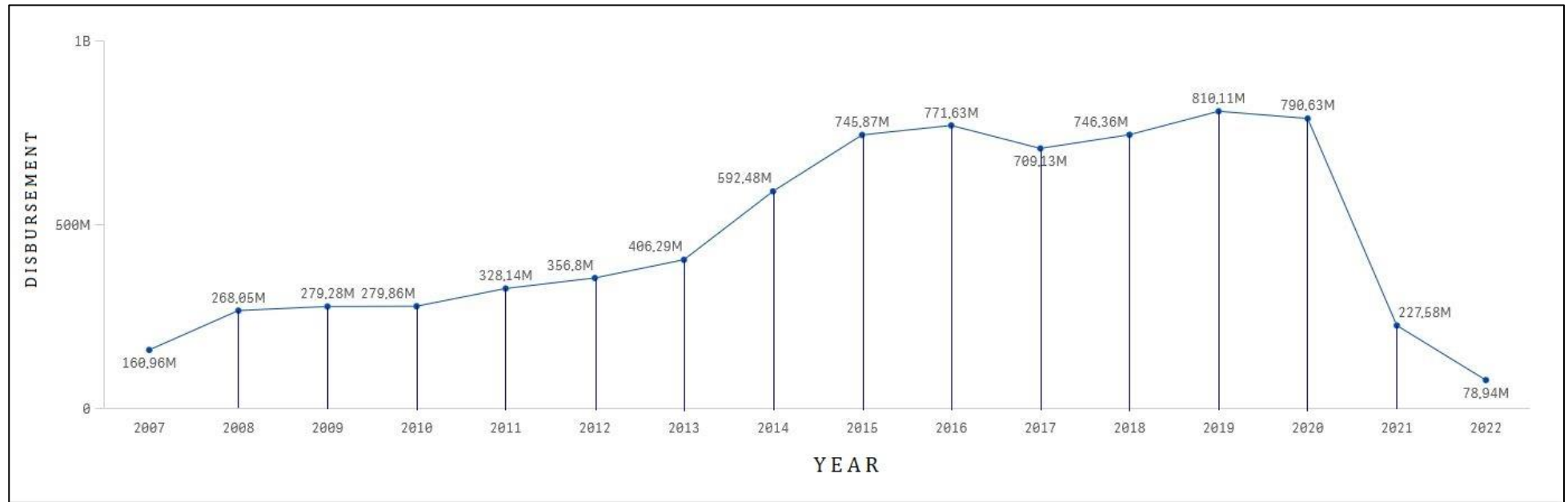
- Бурдье, П., Вакан, Л. (2015) Рефлексивна соціологія Частина II: Чиказький воркшоп. (пер. з англ. А.Рябчук). Видавництво «Медуза».
- Bernaziuk, I. (2017). International organizations and institutions as participants of the legal process in Ukraine. *ScienceRise: Juridical Science*. 2. 26-30. <https://doi.org/10.15587/2523-4153.2017.119790>.
- Bierschenk, T. & Elwert, G. & Kohnert, D. (1993). The long-term effects of development aid - Empirical studies in rural West Africa. *Economics. A Biannual Collection of recent German studies*, 47, 83-111.
- Bierschenk, T. (2014). From the Anthropology of Development to the Anthropology of Global Social Engineering. *Journal "Zeitschrift für Ethnologie"*, 139. 73-98.
- Burchell, G. & Gordon C. & Miller. P. (Ed's). (1991). *The Foucault Effect*. Chicago. The University of Chicago Press.
- Charancle. J.M.B. & Lucchi, E. (2018). *Incorporating the principle of "Do No Harm": How to take action without causing harm. Reflections on a review of Humanity & Inclusion's practices*. In Duret, M (Ed). Lyon, Humanity & Inclusion.
- Douhan, A. (2015). International Organizations and Settlement of the Conflict in Ukraine. Materials of the Symposium: *"The Incorporation of Crimea by the Russian Federation in the Light of International Law"*. September 2-3, 2014. Max Planck Institute for Comparative Public Law and International Law, Heidelberg. Heidelberg Journal of International Law (HJIL). https://zaoerv.de/75_2015/75_2015_1_a_195_214.pdf
- Dunn, E.C. (2017) *No path home : humanitarian camps and the grief of displacement*. Ithaca (New York) USA : Cornell University Press.

- European Commission (EC), (2022). EU Aid Explorer; Recipient Ukraine, 2007-2022, All sectors, EC + OECD. Помилка! Неприпустимий об'єкт гіперпосилання.*
- Lelechenko, A. & Lebedinska, O. & Somin, S. & Derun, T. & Ivanisiva, M. (2021). Axiology of the Phenomenon “Sustainable Government Administration” and Interaction of Ukraine with International Organizations in the Field of Environmental Safety. IOP Conference Series: *Earth and Environmental Science*. 940. 012067. <https://doi.org/10.1088/1755-1315/940/1/012067>.
- Moretti, F. & Pestre, D. (2015) Bankspeak. The language of World Bank Reports, 1946-2012. *Literary Lab. Pamphlet 9*. USA. Stanford.
- Ryabchuk, A. (2012) Changing fields, changing habituses. Symbolic Transformations in the Field of Public Service in Post-Soviet Ukraine. In J.Valsiner (Ed), *Culture and Social Change. Transforming Society through the Power of Ideals* (Chapter 16, pp. 275-295), Denmark, Aalborg University.
- Semenenko, I. & Halhash, R. & Ivchenko, Y. (2019). Role of International Organizations in Promoting Sustainable Development in Conflict-Affected Regions: Case of Luhansk Region in Ukraine. *European Journal of Sustainable Development*. 8 (2). 21. <https://doi.org/10.14207/ejsd.2019.v8n2p21>.
- Tkachenko, I. & Tkachenko, V. (2021). Actual issues of cooperation between Ukraine and International Organizations on Development and Implementation of Regional Policy. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Public Administration*. 13. 70-79. <https://doi.org/10.17721/2616-9193.2021/13-8/9>.
- Tkachenko, I. & Tkachenko, V. (2022). How to Resolve Ukrainian Humanitarian Crisis based on existing EU funding instruments. Within the framework of the project “Public administration in Ukraine during martial law status”.

<https://www.researchgate.net/publication/359442513> How to Resolve Ukrainian Humanitarian Crisis based on existing EU funding instruments.

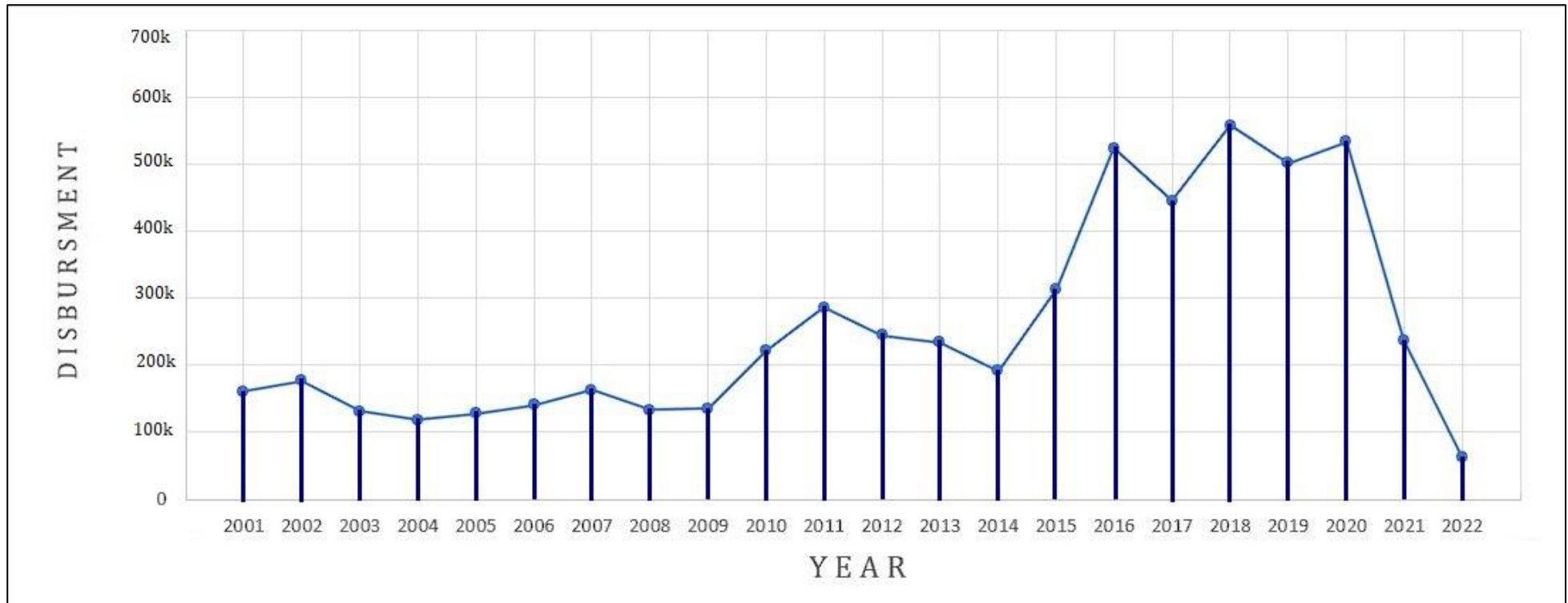
U.S. Agency for International Development (USAID), (2019) *U.S. Overseas Loans and Grants: Obligations and Loan Authorizations, July 1, 1945–September 30, 2019*.

Appendix A.
Funds donated to Ukraine since 2014 by USAID and EU donors

Pic. A.1. Disbursement sent to Ukraine from 2007 to 2022 by European Commission and Other EU donors as reported to OECD. (EC, 2022)*

* *Partially reported years: 2021, 2022*

Pic. A.2. US Foreign assistance for Ukraine in Disbursements from 2001 to 2022 (USAID, 2019)[†]

[†] Partially reported years: 2021, 2022

Appendix B.

The example of a full transcript of an interview

Інтерв'юер: Доброго дня, мене звати Антон Кніренко. Разом з пані Анастасією ми займаємось роботою, метою якої є дати критичну оцінку діяльності міжнародних організацій на прифронтових територіях, пов'язаною з конфліктом на Донбасі. Поки що ми на першому етапі збирання даних. Чи могли б ви представитись, розповісти про себе, чим ви займаєтесь, яка була ваша роль в діяльності цих організацій?

Аліна: Вітаю, мене звати Аліна, зараз я представляюся переважно як незалежна експертка з питань гендеру, миру та безпеки. Також я є низовою активісткою, яка з 2014 до 2020 дуже активно працювала з громадами в форматі діалогів та партисипативних досліджень, те що англійською називають action research. Зокрема, через театральні методики та феміністичні підходи. І одним із фокусів моєї низової роботи була і залишається тема прав жінок і гендерні аспекти безпеки і розбудови миру. Зараз я продовжую займатись дослідженнями вже в трішки більш конвенціональному форматі, але інтегрую активно феміністичну і постколоніальну оптику в свої дослідження.

І: Дякую. А з якими організаціями ви співпрацювали як незалежна експертка, можливо, надавали консультації, допомагали у впровадженні проектів?

А: Самий цікавий досвід співпраці як експертки... бо в нас в організації теж був досвід співпраці з різними донорами і фондами, і можливо, я почну з цього, бо це був для мене такий теж більше... Насправді в цій відповіді теж частина аналізу — співпраця з позиції активістки є набагато більш

вразливою, ніж співпраця з позиції експертки, і це інший рівень переговорів, ресурсів, впливу. Коли я працювала в якості співорганізаторки громадської організації і відповідала за фандрейзинг проектів та їхнє управління, то теж взаємодіяла з різними донорами. Це зокрема був, наприклад, проект ХХХХ, це ХХХХ проект, який впроваджується організацією ХХХХХХХХХХ. Я не знаю, хто тут саме донор, тому що це така трьохетажна система, де зрозуміло, що гроші американські, але безпосередній контакт з ХХХХХХХХ... Тобто ця структура. Також фонд ХХХХХХХХХХ в Україні, але це був не український фонд, це був регіональний офіс фонду, який зараз працює на сім країн, здається, Східного партнерства. Ми мали з ними проект, цікавий досвід був, теж неоднозначний. Також ХХХ-ХХХХХ, які не є безпосередніми великими донорами громадянського суспільства, але вони залучають деякі громадські організації до співпраці. З ними ми мали, мабуть, найбільш об'ємну співпрацю в рамках громадської організації. Як експертка і дослідниця я співпрацювала з організацією ХХХХХ ХХХХ ХХХХХ, яка займається правами жінок в конфліктних контекстах. Вони мали офіс в Україні до 2019-го року, і власне на початку відкриття цього офісу я робила для них дослідження (____) в якості незалежної експертки-дослідниці. Також ХХХ, (____). Моя дослідницька діяльність більше пов'язана саме з питаннями гендеру, прав жінок або феміністичною роботою. І останній мій партнер міжнародний, з яким я співпрацюю зараз це ХХХХХХХХХХ, в рамках проекту (____). Але фонд є, скоріше, одним з об'єктів мого дослідження, а не підрядником чи роботодавцем, тому я взаємодію напряду з урядом ХХХХХХХХ. Здається, це все, хоча я могла когось забути.

I: Якщо спочатку почати з більш загального, узагальнюючи ваш досвід — чи могли б ви виділити якісь основні напрямки чи особливості тих

напрямоків, в яких ви були долучені в діяльності цих організацій в Україні? Тобто на що вони направлені?

А: Я виходжу з того, що я шукаю партнерів теж... я шукала, ми шукали партнерів в організації і я як дослідниця, виходячи з тих сфер інтересів, які є в мене, тому для мене якось трішки очевидно, що ці організації, які я назвала, вони працювали в одній зі сфер або з тем в яких працювала я. І це стосується... Ну, проект ХХХХ, він себе позиціонує як... я вже не знаю просто, як позиціонують, вони довго вже працюють, і вже трансформація відбулась кілька разів у них їхньої діяльності... Тобто спочатку це був перший етап проекту — зміцнення згуртованості, здається, регіонів на Сході. По суті, це були просто величезні гроші, які віддавалися на проекти, які працювали на сході України громадським ініціативам, які самі зі Сходу або з Києва і можуть приїхати зробити проекти. Тобто це був такий більш трішки широкий напрямок. Це не було і не є прямим гуманітарним втручанням, це ідея того, що через підтримку громадянського суспільства, демократії, багатоманітності в регіоні, низової ініціативи можна зробити більш сталими спільноти, які постраждали від конфлікту. І я знаю, що досі з цим проектом співпрацюють дуже багато організацій на Сході, деякі з них стали на ноги досить добре, але це не мій досвід, тому я не можу про це багато говорити.

Фонд ХХХХХХ займається теж розвитком демократії в цілому в регіоні, і зокрема регіональний офіс, наскільки я розумію, для них теж важливо і побудувати зв'язки, і партнерства між громадянським суспільством в різних країнах, і наш проект зокрема з ними стосувався саме такої регіональної співпраці між активістами, молодіжними працівниками. Теж ми працювали з одного боку з темою гендеру, гендерної рівності, але був такий ще... це теж мені здається цікавим, що проекти, які не мають прямого миробудівничого завдання, вони його не називають прямо, вони часто його підтекстом

включають і кажуть: ну от у нас же учасники з 7ми країн і ми їх всіх зберемо разом, вони всі потусуються там тиждень, точно, зо вони всі подружаться, і буде розбудова миру чи солідарності. І цей компонент трішки теж, мені здається, закладався в проект. Я не знаю, чи це відображає політику офісу в цілому зараз, але в нашому проекті був такий напрямок. ХХХ-ХХХХХ і ХХХХХ ХХХХ ХХХХХХ це безпосередньо організації, які опікуються правами жінок і ХХХ як я вже казала, зокрема фокусується на регіонах які зараз знаходяться в збройному конфлікті або в процесі відновлення після конфліктів. І оце перетин власне постконфліктного відновлення і інтегрування прав жінок і підтримки жіночих рухів в цьому контексті. А ХХХ-ХХХХ та ХХХХХХ ХХХХХХ — це дуже парасолькові організації, які займаються правами людини в широкому сенсі, а ХХХ-ХХХХХ з фокусом саме на права жінок. Але обидві ці структури мають свою особливість в тому, що їхній фокус на співпрацю з урядом багато в чому, і в них немає великих фінансів, великих ресурсів на підтримку громадянського суспільства. Хоча вони заявляють, що вони завжди партнеряться з громадянським суспільством, запрошують експертів і т.д. Але декларують, що вони через уряд в основному працюють. Здається, я нікого не забула.

І: Так, ви усіх згадали. Чи я правильно почув, що фактично це не надання якоїсь матеріальної, фізичної допомоги — а більше спрямовано на розвиток capacity building, empowerment... Якою є ваша оцінка такого зсуву з матеріального на більш розвиткове?

А: Це цікаве питання, тому що зараз це теж допомагає мені рефлексувати і про те, чим ми займалися і я займалась весь цей час. Я усвідомлюю, що всі проекти в рамках громадської організації або в рамках моєї дослідницької роботи — вони так чи інакше пов'язані з тим, що ми називаємо продукуванням знань або можливістю цими знаннями ділитися.

Тобто це були або освітні проекти, але не в форматі тренінгу «приїхала експертка, розказала по презентації», а критична педагогіка, де ми разом з громадами спільно аналізували, досліджували якісь моменти, вчилися одна в одної. І потім проекти які ставали більш адвокаційними, але теж мали вплив на те, як міжнародні партнери або уряд взагалі бачить і сприймає ситуацію безпеки в громадах або ситуацію жінок. Тобто це щось про зміну дискурсу, про розширення розуміння проблематики з ідеєю того, що зміна цього розуміння вплине на зміну політик і на прийняття рішень. І наші вимоги або висновки дуже часто мали під собою дуже матеріальні висновки. Наприклад, в рамках роботи з жінками через проект ХХХ-ХХХХХ, який вони підтримали ми по суті робили глибинні занурення в досвід жінок в громадах. Це були внутрішньо переміщені жінки та жінки з іншим досвідом маргіналізації, які, наприклад, робили фокус на тому, що питання доглядової інфраструктури: садочки, школи і т.д. є важливим аспектом їхньої безпеки і їхньої участі в політичному житті. Не знаю, чи треба пояснювати детально, але наприклад, дослідження Оксани Дутчак про садочки і їхній стан і про те, наскільки жінки здатні чи не здатні взагалі цією інфраструктурою користуватись показує більш широко, про що йдеться. І адвокація цих питань має дуже матеріальні наслідки для держави. Ми би хотіли, щоб було більше садочків або вони більш якісно запрацювали, але ми безпосередньо не займались роботою з поширення цих матеріальних благ, прямою гуманітарною допомогою, а скоріше говорили про те, що системно це має робитись, або на ці речі має системно бути звернена увага, але ми не будемо напряму цим займатися.

Хоча я знаю, що, наприклад, деякі з наших партнерських організацій або з тих, хто брали участь в наших проектах — частина їхньої роботи безпосередньо була або продовжує бути гуманітарно-матеріальною і далі. Це ті організації, які найближче працюють на лінії розмежування або в Запорізькій області мають офіси. Тобто наша задача була в тому числі

адвокатувати більш широкі питання, які включають в себе досвід і потреби цих організацій в тому числі. І я говорю зараз про нашу організацію, але про те, що це означає з точки зору... Я б не назвала це насправді зсувом, я думаю що це якісь паралельні процеси відбуваються і відбувались принаймні перші 5 років.

Мені здається, що важливо теж відслідковувати ці динаміки проектів в проектному циклі. Тому що часто проекти пишуться на 5 років, можливо з рік-два продовженням, а потім вони або продовжуються вже в новому вигляді, типу 2.0. І зазвичай кожні 5 років донор трішки змінює логіку, принаймні так розуміючи, що є якась лінійність цього процесу конфлікту, що перший етап одразу це гуманітарна допомога чи якісь матеріальні потреби громадян, але ж «ми не можемо годувати їх рибою постійно, давайте ми будемо їм давати вудочку». Дуже умовно кажучи, це такий дискурс «давайте будемо або змінювати фокус на більш capacity building чи навчання, або паралельно це робити». Тобто ця логіка, мені здається, є в донорських організаціях, принаймні з того, що я бачу, не можу стверджувати на сто відсотків, як вони планують свої проекти. Найбільший фактор, який ми відмічали перші 5-6 років — це те, що більшість програм, які називають себе миробудівничими або пов'язаними з конфліктом, сфокусовані фізично, матеріально, географічно на сході України. І я розумію, що це теж регіон вашого дослідження, але нашою тезою було розширювати розуміння миробудівництва, конфлікту і безпеки на всю територію України. Не з метою розмивання цих меж і розмазування цих ресурсів, а з метою попередження потенціального утворення конфлікту (нерозбірливо 17:27-17:30). Ми говорили про те, що великі донорські проекти, які створюються, починаються і працюють з темою конфлікту і безпеки, так чи інакше мають балансувати своє включення на сході України з роботою в інших регіонах — в центрі, на півдні, на заході України. Цього мені було недостатньо. Зараз трішки ця логіка змінюється, хоча теж насправді недостатньо, мені

здається. Але ось такий мій аналіз. Я знаю, що я відповідаю більш широко на ваше питання, ніж ви його поставили, але це дотично до того, що вам потрібно.

I: Дуже цікаво насправді, що ви згадали це. На декількох з інтерв'ю звучало про те, що фінансуються проекти, які саме пов'язані з Донбасом. прифронтовими чи непідконтрольними територіями. Тобто щоб отримати фінансування, потрібно вказати, що це пов'язано з цією тематикою. Хоча деякі проекти, які починають там розвиватись, їх насправді так само можна було б успішно імплементувати і в інших регіонах України, вони були б там так само актуальні. Чи ви погоджуєтесь, чи у вас, можливо, є якийсь коментар? Чи це справді так?

A: Теж цікаве спостереження. В мене був якийсь момент... я думаю, що ця тенденція є, і я її для себе називала внутрішньою колонізацією Сходу. Чому — тому, що матеріально і дискурсивно я спостерігала.... Власне, проект ХХХХ був великим кошиком з того, що я знаю, який фінансував цю штуку. Але здається, між 2015-16 і до 2019 року була масова навала ініціатив з Києва, як наприклад, культурні ініціативи, урбаністичні, ще якісь, які отримували гранти на роботу на Сході і їхали туди. Мої хороші друзі цим займались, я в деяких проектах теж брала участь — я не можу говорити, що вони взагалі бесполезные, і деякі з них дійсно зробили якісну роботу. Але я на якомусь етапі почала спостерігати цю тенденцію — що культурна київська хіпстерська спільнота вже починає між собою мати якийсь жаргон, всі вже знають, де та Костянтинівка чи де той Слов'янськ чи Краматорськ, і в них там є свої контакти таксистів, Airbnb. При тому, що ці люди продовжують жити в Києві, вони самі можуть бути не кияни, але їхнє місце проживання і роботи в основному це Київ. І вони сприймаються на Сході як все ж таки київські активісти, кияни - київський це торт -, вони завжди

управляють, з Києва приїхали до нас от знову. І це дуже цікаво, що навіть в рамках однієї країни вибудовується ієрархія. І вони теж.... я знаю, що багато з цих проектів партисипативно і горизонтально це все намагаються робити, але навіть сам факт того, як ресурси розподіляються — все одно на себе бере грант ця організація з Києва, яка фінансує діяльність своїх людей в штаті, які вже їдуть на Схід і там когось навчають чи розбудовують... Можливо, комусь дають маленькі субгранти, але вони все одно є вже тими, хто перерозподіляють ці ресурси. І я бачила в цьому... З одного боку в цьому був такий інтерес, я думаю, і багато мотивації серед деяких активістів якимось дійсно мати вплив, я не можу сказати, що це тільки матеріальний зиск, бо там не завжди великі гроші. Але водночас це така цікава динаміка.

Якщо говорити про її дискурсивний рівень, то цікавим підсумком або одним з маркерів стала книжка Олександра Михеда (я не знаю, чи ви читали, чи взагалі перетиналися з ним) "Я змішаю твою кров з вугіллям". Це я говорю вже про більш культурно-дискурсивний аспект цього всього, який має очевидно під собою матеріальні структурні штуки, але як він відтворювався вже в культурному просторі. Власне, ця книжка стала наслідком одного з таких проектів, який був кількарічним, який намагався через аналіз інфраструктури і культури кількох міст на Донбасі створити точкові інтервенції, переосмислити legacy англійською, минуле цих міст. Теж така ідея, що ви були ось якісь такі непонятно які, радянські, індустріальні, а ми зараз приїдемо і щось разом зробимо, щось таке нове, модерне. Я якраз в цьому проекті брала участь дуже точно, саме в К., бо мені було цікаво, як цей проект працюватиме з містом, в якому я виросла, і що це переосмислення означитиме теж для мене як для людини, яка там не живе довгий час, але так чи інакше тепер теж на собі відчуває це переосмислення Донбасу. І ця книжка вийшла як наслідок того, що один із концептуальних консультантів цього проекту, він є письменником, філософом, зібрав ці документальні свідчення і свої враження, і цитати

людей, з якими він спілкувався, і от написав книжку про Донбас, своє бачення Донбасу. Яка отримала неоднозначне сприйняття в культурному середовищі через те, що.... Дехто писали що вона дуже трушна, і нарешті хтось нам розказав, що ж таке Донбас, як він виглядає, і чому він такий який він є. Але теж цікаво, що це мав зробити якийсь умовно кажучи київський письменник-філософ, зробити це українською мовою, і тоді київська культурна еліта, інтелігенція зрозуміла нарешті або подякувала йому, що він розказав нам про Донбас.... Так принаймні мені це сприйнялось. І там цікавий аспект з мовою взагалі, що він ніби цитував всіх цих таксистів чи якихось вуличних перехожих, з якими він спілкувався, але чомусь всі ці цитати наведені українською мовою в книжці, хоча я на сто відсотків впевнена, що вони говорили або суржиком, або російською з ним.

І такі перетворення для мене стали теж таким же інтелектуальним культурних наслідком оцих десантів, які буди підкріплені донорським фінансуванням — що давайте ми будемо давати вам гроші, бо на Сході нібито громадянського суспільства немає, ми так собі думаємо. Або висхідна така точка, що там в принципі дуже мало що розвинене, і нам на початку принаймні потрібна буде оця допомога. Давайте їздіть, давайте навчайте, розвивайте, далі вони вже стануть собі самі на ноги, а на початках давайте. І зараз я знаю точно, що деякі організації дійсно вирости на цьому майже з нуля. В тій самій Костянтинівці, наприклад, працює "Простір друзів" — досить цікавий хаб для молоді, для різних ініціатив, і вони вже отримують напряму фінансування від тих самих американців, що теж в принципі в очах донорів велика перемога: маленька місцева організація на Сході тепер є прямим грантером для нас. Але передувала цьому велика трошки ієрархічна історія.

І ще один аспект цього, що я говорила зараз багато про Київ, але я також знаю, що є наприклад, організації які працюють на західній Україні. Теж можу цитувати, просто я не знаю, чи ви в звіті будете про них говорити

прямо. Хоча я не маю нічого поганого проти їхньої діяльності, навпаки дуже їх підтримую. Наприклад, є така організація "Стан", яка зараз базується в Івано-Франківську. Її засновник насправді переїхав з Луганська, тобто він має контакт і дотичність до регіону, це для мене теж завжди дуже важливий момент позиціонування. Але організація базується в ІФ, велику частину своєї роботи вони роблять в цьому регіону, у них напрямки демократизація, права людини і т.д. Але я точно знаю, що вони час від час беруть проекти, які працюють в тому числі на сході України. І в одному з таких проектів я теж з ними співпрацювала, і це дуже важко, бо це означає величезні відрядження через всю країну ці подорожі. І логістично це складно, і це дуже важко для штату організації, і сама ця логіка, що.... Можливо це в якомусь сенсі і цікаво, коли організація із західної України з цього контексту їде на Схід, тому що там є переселенці, і вони в принципі пов'язують ці контексти, але я точно знаю, що одна з маленьких причин, чому ця організація бере ці проекти — це тому, що це частина їх фінансової сталості. Тобто просто на проектах в своєму регіоні вони б не виїхали, принаймні в тому масштабі, в якому зараз вони працюють — кількість персоналу і т.д. І вони продовжують брати на себе проекти, які фокусуються на регіоні і в тому числі працювати на Сході і далі, і це теж цікава для мене історія. Це моє питання: якби в цій організації було достатньо ресурсів, аби фокусуватись на діяльності в своєму регіону, чи вони продовжували б далі працювати і їздити через всю країну, щоб там на Сході провести якийсь тренінг по гендерній рівності чи по діалогах, наприклад? Чи можливо, є інші організації, які можуть це зробити на місцях не гірше і не треба нам оцих подорожей через всю країну? Це не критика, це скоріш відкрите питання, за яким теж стоїть припущення про те, що у місцевих самих по собі недостатньо компетенцій, треба щоб хтось приїхали, треба зоб хтось розказали, і краще звідкись здалеку. Тобто не з Краматорська в Попасну, а з Києва чи краще зі Львова взагалі. З Брюсселя чи Нью-Йорка це вже окрема

історія взагалі, але от... Може, це вже моя викривлена постколоніальна логіка, але я не можу не рефлексувати про ці ієрархії, які саме пов'язані теж, повертаючись до цього, зі сферою знань. Хто знає краще, щоб комусь іншому розказати, або когось іншого навчити, або когось дослідити, і потім переказати, наприклад, в Києві чи десь іще? І це для мене центральне питання в цих розподілах ресурсів і в тому, хто з донорів кому довіряє ці гроші і т.д.

І: Так, це справді хороше питання. Думаю, це буде частина роздумів в роботі. Мені ще було б дуже цікаво, якби ви змогли охарактеризувати взаємодію представництв цих офісів, міжнародних організацій, які є в Україні з центральними офісами в Європі, і навпаки — з маленькими офісами, що знаходяться безпосередньо на місцях на Донбасі.

А: Я думаю, наскільки я можу про це коментувати, бо ця взаємодія між офісами — вона ж часто за лаштунками, і її важко так побачити. Плюс, в мене немає досвіду роботи всередині організацій, тому те, про що я буду говорити — це переважно, мабуть, коментарі колежанок з моїх досліджень. Колежанки або співпрацювали з цими офісами, або... я не пам'ятаю, чи я брала інтерв'ю в когось, хто працювали в цих організаціях. Тобто в мене цього погляду зсередини дуже мало. Але перше, що мені спадає на думку, і це трішки про інше, але я про це скажу, може, це допоможе мені інше розвернути. Це історія, яку я розповідаю з одного з своїх досліджень про питання безпеки активістів і взагалі труднощів в активістському середовищі. І це історія про взаємодію громадської організації з офісом донора, який знаходиться не в Україні. І це для мене дуже якраз постколоніальна динаміка про різницю контекстів, яка стосується заробітної плати і умов праці в організації, яка фінансується. Історія в тому, що це коментар одного з активістів організації, яка знаходиться в Києві, які

отримували фінансування від європейського донора і подали заявку на проект, яка була підтримана, я так розумію. Але на етапі погодження виникли питання до рівня гонорарів менеджерів проекту. І ту суму яку він мені назвав, вона була з мого розуміння абсолютно адекватною рівню зарплатні проектних менеджерів подібного рівня організацій в Києві. Це було приблизно 500 доларів закладено в бюджет на місяць на фул-тайм роботу менеджера проекту. Але у людини, яка формує бюджети в офісі цієї організації в одній з європейських країн виникло питання, чому така висока зарплатня, і чи не залучена організація в якісь корупційні схеми. Тому що аналіз заробітних плат по Україні ця людина робила на основі інформації, наявної на сайті наших міністерств — про те, який в нас мінімальний базовий дохід і офіційна мінімальна заробітна плата, яка становить зараз — не пам'ятаю, чи 3000 грн чи 5000....

I: Зараз вже 6000, але на той час, можливо...

A: Ну власне... Так чи інакше, це дуже відрізняється від тієї зарплати, яку поставили собі люди в бюджеті проекту, і це був рівень аналізу людини, яка сидить в офісі і колега, з яким я спілкувалась, розказував мені, як він намагався пояснити людині, що таке тіньова економіка, і як у нас працюють умови праці, особливо в громадському секторі. Що в нас майже ніхто не бере людей в штат і не показує повну зарплатню, що в нас у всіх ФОПи і взагалі інформація про цю мінімальну зарплатню не відповідає дійсності майже ніколи в нашій країні. Він намагався знайти якісь докази того, що їхня вимога по фінансах є реалістичною, відповідає потребам і ринковим.... Я знаю, що в принципі міжнародні організації, які працюють в Україні або з Україною чи там десь, вони, якщо працюють довго, в принципі роблять аналіз ринку так чи інакше, і них є своє внутрішнє розуміння, що є адекватним і т.д. Це, можливо, був приклад, коли людина не знала або була

не в контексті. Але він для мене теж є показовим, тому що він говорить про цю різницю контекстів і різницю розуміння і аналізу, яка дуже сильно впливає потім на розподіл цих ресурсів і на відповідність ресурсів до потреб організацій. Ця історія про пряме фінансування, вона не про те, як взаємодіють між собою офіси. В мене є наприклад, ще одна історія, вона якраз про регіональність, про це все. Тому що в контексті власне співпраці з ХХХ-ХХХХ...

Ви знаєте, я навіть сама, розповідаючи ці історії, розумію, що вони можуть бути дріб'язковими, але в цих деталях, в цих нюансах стільки показового про те, як відбувається вся ця архітектура. І наступна моя історія, мені здається, абсолютно... Я працювала якийсь час з "ХХХХХ ХХХХХХ", і ми ставимо на сцену дуже прості сценки, але робота з цими деталями, з нюансами часто показує логіку системи. І одна з цих історій про те, як ХХХ-ХХХХ, я говорила про те, що вони були одними з наших найбільших партнерів. Але коли я починала роботу в громадянському секторі, для мене це було не про кар'єру чи про розуміння цього шляху, що я зараз створю організацію, яка буде 20 років існувати — у нас є зараз активістки, які з 90х ще постворювали свої ГОшки імені себе, і пишаються тим, що у них вже 27 років досвіду. Добре, що вони є, і вони носії знань, але я не була певна, що це мій шлях. Але мені важливо було робити якийсь внесок в цю тему, і дуже все було нерівно і за ідею. Але ми там багато чого робили безкоштовно або за власні ресурси або за маленькі гроші. І от нас помітив великий донор, структура ХХХ, і вони на одному нашому заході побували і сказали: давайте ми щось зробимо разом, от у нас будуть такі конкурси, подавайтеся, і ми зможемо поспівпрацювати трішки, почнемо, може, якийсь пілотний проект. Це було багатообещаюче, як то кажуть, і між цією розмовою і оголошенням конкурсу пройшов якийсь час, як це зазвичай буває. Потім ми подалися, заповнили купу документів, теж як це часто буває — структури ХХХ дуже бюрократично, і я про це теж тоді ще недостатньо

мабуть знала. В нас, у мене особисто було розуміння того, що мені на тому етапі вже було потрібно з одного боку утримувати команду і підтримувати можливість включення людей, які навколо нас зібратись. Тому мені теж важливо було, щоб якщо підтримають цей проект, то щоб підтримали в певний період часовий хоча би. І на словах було багато підтверджень, що в принципі це формальність, заповніть заявку, щоб у нас в системі ми це все провели, ми будемо з вами співпрацювати. І ми це все зробили, подали, і було дуже цікаво, коли десь через пару тижнів чи може, через місяць ми отримали відмову в тому, що ми не пройшли цей конкурс. Тобто не просто, що затримуються результати, чи якісь видозміни, а те, що ми не пройшли цей конкурс. І мені було дуже дивно і цікаво, що це взагалі відбувається, і чому так, бо я теж якісь очікування вибудувала. Виявилось, що на тому етапі, по-перше, офіс ХХХ-ХХХХХ в Україні (це був 2016 рік) був дуже маленький. Зараз вони вже розрослися, в них багато проектів, багато штату, але на тому етапі в них навіть не було власного повноваження приймати рішення по таких грантових конкурсах, при тому, що це була дуже невелика сума, якісь 10000 доларів, тобто це просто дріб'язкові гроші для величезних організацій. Але вони підпорядковуються офісу ХХХ в Стамбулі, який займається регіоном — Центральна Азія, Європа і т. д. І рішення по цих моментах, навіть по нашому конкурсу приймалися там. Тобто тут на місці люди, з якими ми познайомилися нам пообіцяли, що все буде нормально, але там в Стамбулі хтось передивлявся наші документи, і це дуже смішно — в одній формі в кінці всієї заявки був один рядок, в кінці якого стояла коробочка, в якій треба було поставити галочку, що так, ми підтверджуємо, що щось там-щось там чи не підтверджуємо... Але цієї галочки не було. І через цю галочку, як мені потім розказали, наш проект не пройшов. Це абсурд, на мою думку, але я розумію логіку цієї системи, що люди перевіряють по списках, вони нас не бачили в глаза, вони нікому нічого не обіцяли, вони подивились на документи, документи не пройшли, все. І я

отримала цю відповідь, я телефоную директорці на той момент офісу ХХХ-ХХХХХ в Україні і кажу: "Вибачте, що це і як це зрозуміти?". Врешті-решт вони цей конкурс перезапустили, ми таки знову його заповнили і на це пішла ще купа часу, ми його теж врешті-решт виграли, і це було теж можливістю для українського офісу зробити запит на те, щоб їм делегували більше повноважень в Український офіс на місцях приймати такі рішення, тобто децентралізувати ці маленькі або не такі величезні рішення. Тому що я думаю, що великі проекти все одно ще затверджуються, можливо, там.

І я думаю, що це теж показово, тому що питання цього зв'язку навіть київського офісу і офісу в Краматорську або київського офісу і Нью-Йорку це часто питання прийняття рішень. І для активістів, і для громадських організацій або для місцевих бенефіціарів воно буквально відображається в часових моментах. Буквально тиждень тому я говорила з колежанкою, яка вже багато років працює з USAID, вони базуються в Сєверодонецьку, в них великий проект по підтримці жіночого підприємництва і хороший досвід. І вони мали велику обіцянку продовження або початку нового проекту від USAID, який дозволив би їм продовжити утримувати штат організації. І от буквально на початку цього року вони отримали інформацію, що проект відтермінується на 7-8 місяців, якось так. І для донора це нічого не означає, тому що люди, які цими проектами займаються, продовжують на зарплаті сидіти і координувати інші проекти. А люди, які в організації чекали цих грошей — бухгалтерки, я думаю, ви розумієте, про що йдеться — або не мають цих грошей зараз взагалі, або мають шукати інші проекти, з яких вони ці гроші перерозподіляють.

І мені здається, що цей момент часу, (_____) — він для мене теж дуже сильно про владу. Якщо подумати, знаєте, в гендерному нашому русі є вже такий мем "не на часі", коли якісь питання неактуальні або не політично важливі, ми чуємо "це не на часі". Тобто хтось, хто має владу, хто вирішує дискурсивно чи політично, що актуально, а що ні, має останнє слово за тим,

коли це буде актуально. І це ніби ми в основному в цьому своїх політиків звинувачуємо — що вони щось відкладають, що щось не на часі, але якщо подивитись на політику управління проектів величезними донорами, то цей темпоральний аспект, коли щось на часі, коли щось почнеться, коли придуть гроші, коли треба звітуватися — дуже мало в цьому всьому має слово місцева організація. І рамки звітування, які часто абсолютно нереалістичні, часові рамки фінансування — гроші приходять після того, як проект вже закінчився і знайшли на нього гроші десь іще, а потім нарешті вони дійшли до нас, і т.д. Для мене це величезний неосмислений пласт владних відносин. І часто він пояснюється тим, що от "вы понимаете, мы тут сидим в Краматорске, конечно, но мы ничего не решаем, вот наши коллеги в Киеве или в Вашингтоне", а в них ще 8 годин різниці в часі.... І ця вся ієрархія є виправданням того, що ця часова рамка зсувається, бо великі організації, бо багато рішень. Але в результаті воно має вплив на безпосередніх людей на місцях, в яких зовсім інша темпоральна реальність. В нас за останні 2 тижні в Україні скільки всього змінилося — в контексті і в нашому розумінні того, що треба робити чи не робити, куда бежать, що пакувати і т.д. І оці всі штуки, цей проект через 8 місяців, який вони запланували на січень буде вже взагалі неактуальний, я думаю, або матиме зовсім іншу інфраструктуру. І не знаю, можливо, якби я працювала в цих організаціях всередині довше, ніж я це робила (я пішла), я би звикла до цієї логіки або почала б сама для себе її пояснювати чи виправдовувати. Але ззовні вона мені здається абсолютно несправедливою і дуже насильницькою, але я бачу, що багато людей, хто в цій системі працюють, вони пристосовуються і знаходять якісь виходи з цієї темпоральної історії. Бо вже я знаю точно, що більш досвідчені організації на місцях, які точно знають, що це буде проблемою, що донори великі затримують гроші або вимагають чогось там дуже швидко, вони просто познаходили собі способи це перекривати. Я пам'ятаю, мені на ранніх етапах мого менеджерства в

організації хтось сказав з досвідчених активістів, що в мене на такий випадок в офісі в сейфі організації завжди лежить пара тисяч доларів готівкою, щоб я міг взяти і заплатити за якийсь готель чи кава-паузу, а потім з грошей проекту... І я така: це означає, що в тебе ці (11:20 нерозбірливо — "пара", "двадцять"?) тисяч доларів €, а якщо в мене їх немає? І ці всі схеми, ці способи перекриття і адаптації — мені здається, це вартує взагалі окремого дослідження, ви знаєте. Як ми мімікуємо під цю систему, щоб продовжувати в ній бути. Так, все, я закінчила історію.

І: В мене залишилося тільки два найбільших питання. Ви згадали зараз про звіти, і ця формальність, яка є — чи був у вас досвід чи знову-таки якісь історії, які характеризують цю звітність? Один з коментарів, який часто звучить, це ніби заповнюєш величезні звіти, інформація з яких насправді або нікому не потрібна, або один раз читається, на це витрачається купа часу. Чи є у вас якісь коментарі стосовно цього? Я більше маю на увазі навіть не публічні звіти, а внутрішні.

А: Так, звичайно. Насправді, що цікаво — що в кількох з тих проектів, про які я згадувала, в яких ми працювали, в нас був режим "інкайнд" це означало що наприклад ми не отримували гроші на свій рахунок від організації, а вони самі розпоряджались коштами і були тими хто здійснює всі фінансові проплати. І це нібито мало знімати з нас певний тиск щодо фінансової звітності. І в принципі я так розумію зараз вже оглядаючись назад, що це мабуть допомагало. Тому що в тому проекті, в якому ми взялися на себе робити все, я пам'ятаю мою колежанку, яка займалася фінансовим менеджментом проекту, і коли ми зустрічались наприклад на якісь планерки, і вона після того мала їхати в офіс донора, вона показувала мені — я ніколи такого не бачила в житті до і після — отакі величезні папки документів, в яких просто всі... це була фінансова сторона звіту, де

буквально під кожну витрату є акт, договір, рахунок і т.д., якщо це якась кава-пауза, там меню і купа-купа всього. Це величезна робота, і до питання теж гонорарів чи пояснення того, знову-таки моя колежанка говорила мені про те, що вони зараз ведуть переговори з донором про отримання фінансування від проекту, який в тому числі забезпечуватиме існування штату організації. І виникло питання у донорів про гонорари бухгалтерки. Тому що це проект на Сході, і вони кажуть: ми проаналізували рівні заробітних плат бухгалтерів в цьому регіоні, і ваша пропозиція вища, ніж середня по регіону. Але вимоги фінансові до бухгалтерок, які працюють цьому секторі, теж набагато вищі, і про це багато хто не думає — що умовно кажучи, я думаю, що це теж окрема каста людей: бухгалтерки, фінансисти, які працюють і мають навички роботи в громадському секторі. Я бачу часто такі оголошення в ФБ час від часу: шукаємо бухгалтерку з досвідом в громадському секторі чи донорської роботи, бо це окрема спеціалізація, реально, і вона недостатньо винагороджується. Це про фінансовий аспект.

Про наративні звіти і т.д. — я заповнювала їх, писала їх багато теж, і на початках в мене теж було враження, що цими звітами я намагаюся передати нагору знання, що люди які їх читають — я собі уявляла людину, якій реально цікаво, що ж там сталося в цьому проекті, в цій громаді, як же ж там на місцях, і я просто розписувала, я до цього підходила як до творчого завдання кожного разу. З душею, з якимись цитатами, ще з чимось. І в результаті, коли просто отримувала потім документи ще з купою правок і питань або уточнень — я дуже швидко розчарувалася в тому, для чого ці інструменти, або як ми їх сприймаємо об'єктивно. Тому що, знову-таки з того, що я розумію, як ці системи функціонують — це необхідність величезної інфраструктури всього проекту повитягувати дані і інформацію і вставити в правильні блоки звіту величезного. Наприклад, п'ятирічний проект на 20 мільйонів, в якому 15 різних компонентів, і один малюсінський — це громадська організація Аліни, і з її звіту ми візьмемо три речення або

один параграф, який ми вставляємо в свій величезний звіт. І я так розумію, що... це моє припущення, я не знаю на сто відсотків, але люди які пишуть ці великі звіти, сприймають наші документи як просто джерело даних, з якого береться дуже мало.

І для мене ключові два моменти, які в цьому процесі відбуваються: один, що втрачається людяність в процесі передачі даних і інформації, бо це теж для мене про knowledge transfer, передачу знань знизу нагору, і це про владу знову-таки, і про бажання вчитися чи не вчитися від тих, в кого ти ці знання отримуєш. Є такий термін теж серед активістів і громадського сектору, що часто міжнародні організації займаються таким екстрактивізмом знань. І цей процес мені виглядає якраз більше екстрактивістським: що наш досвід чи наші знання, чи наші звіти — вони як сирий матеріал, чи якісь мінерали, які можна приїхати викопати, а потім обробити вже десь в іншій країні чи якійсь майстерні і зробити там з них діамант чи каблучку. Але ми самі по собі не є вже тими обробленими матеріалами, ми є сирою масою. А другий момент — це вже з точки зору громадських організацій, і це скоріше теж мій досвід і досвід людей, з якими я говорила для дослідження. Що це величезний... не бар'єр, а burden англійською — брем'я, ноша, такий великий тягар роботи, про який... Знаєте є такий мемчик — сидить русалка на камені: коли мене запрошують в новий цікавий проект; а там в цієї русалки такий величезний хвіст колючий, що там купа невидимого. І от зараз я спостерігаю наприклад активізацію жіночого низового руху, і включення жінок в якісь активності, і дуже багатьох заохочують: давайте розвиватися, реєструйте організацію. Тобто індикатор сталості будь-якого руху є чомусь наявність організації: що вони сталі, що в них є політики, що ці політики розроблені, що вони зареєструвалися, і тепер через цю зареєстровану свою функцію можуть отримувати ресурси, і взагалі вони тепер як політичний суб'єкт. Окей, можливо, але мало хто говорить про цей величезний тягар і навантаження

бюрократій, як лягає на людей, які приходять в цей сектор по суті часто за ідею. Дуже мало людей, яких я знаю, принаймні жінок, які є кар'єрними активістками чи з таким бізнес-підходом, що тут можна накопити бабла. І це дуже сильно зміщує фокус, тому що люди, які стають на чолі організацій, вони по суті потім відповідають і за це звітування, часто це людина, яка хоча би трішки знає англійську мову або найкраще розуміє контекст. І це люди, які є лідерками, є ідейними, і вони по суті мали би рухати вперед ті процеси, які вони закручують в своїх громадах, а вони стають професійними письменницями звітів, які, я точно знаю, часто демотивують, часто забирають час, виснажують і бюрократизують дуже сильно громадські організації.

А в курсі з постколоніальної теорії, який я вивчала, ми про це говорили окремо як про термін.... Я не знаю, як він перекладається українською, можливо, ви з ним стикалися в текстах, які ви читали, ви мені підкажете. Англійською він звучить як *neoliberal governmentality*. Тобто це термін Фуко про те, як відбувається врядування і контроль громадян в неоліберальній державі не через якийсь примус або як раніше — королі, васали, страх смерті, покарання і т.д., а система бюрократії і врядування організовує життя людей так, що вони самі вже починають розуміти, що це ж важливо, це треба, бо ми без цього не виживемо, або давайте так робити самі. І це інтерналізується, з одного боку. А з іншого боку це є частиною великої машини деполітизації активізму. Я не маю зараз таких величезних даних, щоб це підтвердити, це скоріше, знаєте, як маячок — в яку сторону можна потім пошукати якісь концепції. Але я спостерігаю цю тенденцію також, і в двох дослідженнях останніх, які я робила саме стосовно жіночого феміністичного руху великим шматом рекомендацій, які ми розробляли, є власне трансформація стосунків донорів і громадянського суспільства. Ми говоримо в цьому контексті про феміністичне фінансування, теж цілий напрямок діяльності, але в рамках цих адвокаційних тез йдеться саме про

те, щоб ресурси були спрямовані на ті потреби і процеси, які є актуальними для низових організацій в першу чергу. Тобто розуміння відносин влади, ієрархій і того, що те, як функціонує зараз система фінансування глобальна міжнародна — вона не відповідає потребам низових рухів, які часто є рушіями змін в суспільствах і в громадах. І зменшення бюрократії, зменшення обсягу звітування, зняття вимоги звітування англійською мовою, що мені здається, має бути просто очевидним для локальних контекстів, але ні. Зараз, я сподіваюсь, донори пристосовуються до цього в Україні, але ще навіть років 5 чи менше практика того, що заявки, конкурси оголошуються англійською мовою і мають подаватись англійською мовою, так само, як і звіти мають подаватись англійською мовою була нормою для багатьох організацій. І про який розвиток місцевого потенціалу ми говоримо, якщо це є першим бар'єром?

І: Хотів запитати, чи на вашу думку, є якісь особливості українського контексту, які сприяють тому, що виникає саме така бюрократизація і формалізованість? Якби ці проекти запроваджувалися в інших країнах, чи виглядали б вони інакше, на вашу думку?

А: В мене недостатньо, на жаль, даних для порівняння, тобто наприклад, знання контекстів з заглибленням, в мене немає досвіду (24:52 нерозбірливо — "дослідження"?) якихось кейсів країн Африки, наприклад, або Латинської Америки і т.д. Але які думки у мене виникають зараз: по-перше, взагалі про неоднозначну роль міжнародних донорів я почала вперше думати і чути завдяки участі в кількох міжнародних феміністичних форумах, де цей концепт екстрактивізму я теж почула вперше від феміністичних активісток навіть не пам'ятаю, можливо з якоїсь африканської країни... Тобто я про це згадую, тому що розумію, що на якомусь рівні ці проблеми є спільними для багатьох контекстів, тому що

більш менш очевидно, що ці організації, які сидять в Вашингтоні, в Нью-Йорку, десь в Женеві, в Брюсселі, мають певний формат роботи, який більш-менш однаковий з якимись унікальними адаптаціями. Але той самий формат звітності чи модель, модальність роботи схожа. Тому тут, я думаю, якраз важливо говорити про потенційну солідарність і якісь тактики спротиву. Якщо говорити, знаєте, пишуть "потенціал до розширення теми дослідження", якраз робити якісь регіональні порівняльні контексти і шукати спільності і відмінності. Але з того, що мені здається, виділяє Україну... я поки зо не знаю як це впливає чи ні на наші механізми фінансування — більшість допомоги в глобальному контексті спрямована на країни того, що називають Глобальний Південь, Global South. І бути дуже blunt, чесною, прямолінійною — це країни небілих людей. І оця расистська логіка в програмах міжнародного розвитку чи постконфліктного відновлення присутня дуже сильно — білі люди навчають допомагають розвивають або рятують від конфлікту небілих людей або азіатів, або африканців, або ще когось, з Латинської Америки. І ця логіка закладена дуже сильно. Ми в цьому контексті трішки збиваємо матрицю, бо ми майже білі, ми білі фізично, ми не зовсім Європа, не зовсім ми цивілізаційно вже там, але ми... Я працювала дуже давно в посольстві Канади в програмі розвитку, на адміністративній ролі, але я бачила зсередини всю цю інфраструктуру, і якимось сприймала її тоді набагато менш критично. Але мій колега з Канади, який працював в Україні три роки, якимось сказав мені таку фразу, що дуже багато людей хочуть приїхати в Україну на дипломатичний пост, тому що тут достатньо безпечно (це був 2012 чи може, 2011 рік), тут з одного боку досить цікавий, достатньо екзотичний контекст — пострадянський, не такий як у них. Але його остання фраза була: and you look like us. Типу, ви на нас достатньо схожі, що з вами можна мати справу, і є сподівання, що ми порозуміємося краще, оцей расовий гар недостатньо

великий. І я думаю, що в цьому закладена якась.... Це я зараз беру його фразу і дуже сильно розтягую, і предполагаю, що ця логіка є.

Але в принципі, розуміючи, як ці штуки працюють, думаю, що є певний assumption, що ми трішки майже на одній нозі з ними, з одного боку. З іншого боку, мені здається, великий аспект нашого контексту, який не бачать або обирають не бачити міжнародні донори — це бідність нашої країни, і той факт, що для багатьох людей в громадському секторі в тому числі і в принципі це не є забавкою або додатковою активністю після роботи. Що ті зміни, які ми впроваджуємо, дуже важко поєднувати... що в нас немає роботи з 9-ї до 5-ї, на якій ми можемо заробляти нормально, почувати себе безпечно і піти потім в суботу чи ввечері поволонтерити або попрацювати ще пару годин добровільно. Оця відсутність розуміння того, наскільки в нас експлуатаційні взагалі умови праці, які пов'язані з економічною ситуацією, з тим, що люди в принципі працюють на кількох роботах, бо якщо самозайняті, то вони самі собі графік цей влаштовують. І на цьому базується, на мою думку, це теж для мене теза для дослідження, яку я зараз намагаюсь сформулювати в потенційно, можливо, PhD, бо мені це дуже цікаво саме в гендерному розрізі, але не тільки. На цьому аспекті будується, на мою думку, певна експлуатаційна логіка міжнародних організацій, яка з одного боку допомагає комусь зростати, ставати на ноги, ставати видимими, але водночас, знаєте, ця помилка вижившого, коли ми бачимо тільки тих, хто змогли. Ми не бачимо ті організації, які починали, але закрилися. Або починали працювати, але пересварилися через гроші, тому що не вистачало ресурсів, і не було розуміння, як їх розподіляти між всіма.

І в мене на якомусь етапі під час мого курсу про постколоніальні студії, про програми розвитку сформувалась така ідея, що по суті люди, які пишуть ці проекти, які ними управляють, вони залежать, їхня робота в Вашингтоні, в Нью-Йорку в буквальному сенсі залежить від того, щоби їм було про що

написати той звіт. Вони мають підтверджувати ефективність своєї роботи, для того щоб отримувати продовження свого фінансування, переподаватися на фінансування, вони мають показувати результати. Ці результати виглядають зазвичай як історії, фотографії або кейси роботи в громадах їхніх місцевих партнерів. Без цього немає звіту, немає результату. По суті, руками, мізками, головами, тілами низових місцевих активістів робляться звіти і формуються результативність работ цих величезних організацій, на основі чого вони потім продовжують своє фінансування. І я не певна, чи вони усвідомлюють настільки прямо, і чи ми усвідомлюємо настільки прямо цю залежність. Бо ми проговорюємо дуже часто, що ми залежні від них, вони нас фінансують, нам треба до них підлаштуватися. Але вони теж від нас залежать, і якщо ми не будемо працювати і давати їм результат, їм не буде що показати, і на основі чого далі продовжувати свою роботу. І звичайно, в цій логіці наша відмова від роботи з ними матиме більше для нас наслідків, ніж для них, бо вони знайдуть собі нових партнерів, про яких можна буде звітуватися. Але на цьому будується для мене ідея того, що мені здається, несправедливо забезпечувати чиюсь роботу в Вашингтоні і при цьому погоджуватися на дуже нелюдські або експлуатаційні умови праці чи умови фінансування, і на цьому будується моя позиція активістська пошуку стратегій спротиву цій логіці. Це теж окрема історія, мабуть. Так, на цьому я завершу, мабуть, свою інтервенцію.

І: У мене залишилося ще одне питання. Дуже коротко, більш загальними рисами: які особливості співпраці цих міжнародних організацій з українськими, саме запрошеними, експертами: спеціалістами, науковцями соціальними, яких вони запрошують на роботу? Чи є якась різниця між умовами праці для українських спеціалістів і для закордонних спеціалістів? І загалом: як вони спілкуються з нашими людьми?

А: Перше: я зараз насправді в якості експертки тільки починаю вибудовувати свою співпрацю, тому теж мені цікаво на це дивитися. Коли я робила дослідження про жінок в правозахисті і про бар'єри, то я говорила із більш досвідченими активістками і гендерними експертками, наприклад, з Києва, і з низовими активістками. І ті, хто в полі вже давно, говорили про питання існуючою і постійно відтворюваної ієрархії саме між експертками, яка полягає в тому, що якщо ми робимо дослідження або ми робимо якийсь тренінговий компонент в проекті, великому проекті — тоді йшлося переважно про ХХХ, тому що дослідження я робила на замовлення ХХХ, але аналізували сектор в цілому. Продовжує існувати розуміння того, що місцеві експертки є обмеженими в своїй компетенції, в чомусь можливо вони biased, тобто суб'єктивні. Тобто вибір такий, логіка: якщо нам потрібно зробити дослідження або провести серію тренінгів, якщо в нас є на це ресурси і можливості, ми в кращому випадку запросимо просто міжнародну експертку або експерта, які будуть виставляти відповідні рейти до того контексту в якому вони живуть. Якщо це експерт з Бельгії чи з Британії, це будуть гонорари 800-1000 доларів на день, хоча ці суми я не можу підтвердити, тому я не можу на них зараз спиратися. Якщо потрібна в деяких випадках у донорів є розуміння важливості включати місцевий контекст через залучення в партнерство українських експерток і дослідниць, часто це в якості асистенток або співдослідниць, які... Така прихована логіка є, що вони все одно трішки вторинні за своєю роллю в ієрархії. Це також відображається, звичайно, на гонорарах проекту і на гонорарах експерток. І про це говорили кілька моїх колежанок, які говорили про те, що це прямий прояв цієї ієрархії і логіки неповаги, тому що насправді, якщо подивитися на об'єктивний рівень життя і ціни в Україні і в тих самих деяких країнах Європи, то наші витрати не настільки різняться, вони часто дуже співмірні.

І я знаю, що є такі приклади, коли проекти вже намагаються якось це вирівнювати. Для прикладу можу навести, просто цей проект є в публічному доступі, дуже цікавий кейс — "Платформа ТЮ" у Маріуполі робили під час карантину проект "Woven Network". Це мережа онлайн, арт-резиденція різних художниць, які осмислювали карантин і пандемію через різні арт-практики і збиралися потім на зум-коли, робили невеличку галерею своїх робіт. І проект фінансувався, здається, або House of Europe, або якоюсь європейською агенцією, яка фінансувала ці партнерства. Тобто там є художниці з Британії, з Шотландії зокрема, здається, з Німеччини, з Польщі і кілька художниць з України. І цей проект в кінці... вони робили відео-стрім про цей такий "внутряк", про підготовку, менеджмент цього арт-проекту, бо це був арт-феміністичний проект. І Д., як менеджерка, говорила про те, що одним із їхніх нюансів було, що коли вони писали заявку на проект, то донор закладав різні гонорари для художниць, наприклад, з Польщі, Шотландії і з України, з тією самою логікою різного контексту. І що вони наполягали і вимагали вирівняти ці гонорари, тому що їхня логіка була така: в нас робота однакова, ми робимо художній внесок, ми жінки, ми солідарні. Вони цього досягли насправді, що їхні гонорар були однаковими для всіх художниць. Для мене це маленький досвід спротиву, і вони зробили його публічним теж. Я знаю, що не завжди це можливо, наприклад, зараз, зовсім нещодавно насправді в мене був досвід подання заявки на один конкурс теж однієї міжнародної організації, де вони оголошували конкурс на дослідження, яке за об'ємом.... Вони вимагали консультантку — одну, яка це дослідження зробить повністю самостійно. З мого досвіду і з консультацій з колежанками я розуміла, що там потрібна команда або як мінімум асистентка, то що це багато роботи. І в свій гонорар я заклала вартість на можливість найняття асистентки, але це сформулювала як одну велику суму, що в принципі було вище ніж мій гонорар до цього з ними чи з іншими. І мені дали фідбек, що ваш гонорар виходить за рамки середнього по ринку.

Тобто все одно як те що я казала, у донорів є розуміння того, як склався ринок, і якщо в тебе є вимоги або стандарти підвищення цього рейту, навіть якщо вони обґрунтовані, не факт, що система затвердить або пропустить ці гонорари, тому що їм потім самим треба буде пояснити своїм далі цим офісам десь там ще, чому так. І для мене це те, як ця ієрархічна логіка відтворюється, в тому числі в компенсації і фінансуванні, і для мене це важливий структурний аспект. І ще один момент, мабуть, останній я згадаю, тому що теж про нього говорили колежанки.

До речі, в рамках останнього мого проекту з канадцями в нас є компонент аналізу того, які рекомендації або побажання жіночі феміністичні організації хотіли би зробити донорам, щоби донор був більш феміністичним. Ми збираємо такі низові скарги, пропозиції і т.д. І одна з них була пов'язана саме з цитуванням і авторством українських дослідниць — що на жаль, не всі міжнародні організації практикують... Йдеться власне про ХХХ, про те, що зазвичай на їхні дослідження посилаються, вони є досить авторитетними і слугують точкою відліку для аналізу контексту. До цих досліджень вже все більше залучають українських експерток і дослідниць-соціологинь, але практика згадування того, що авторство звіту є підготовленим такою-то такою-то дослідницею або такою-то такою-то командою не вказується. Вказується, що авторками звіту є офіс цієї ХХХ в Україні і матеріал належить їм. Наскільки я розумію (знову-таки, у мене невеликий досвід в академії), мати публікацію зі своїм іменем дуже важливо. Це і питання визнання, і питання можливості потім посилатися на свої тексти, і крос-цитування, і т.д. Але навіть без цього, виходячи з академічного контексту, це питання привласнення, знову-таки оцього екстрактивізму знань і ребрендингу його. І який загальний для мене, можливо, висновок, або якщо підвести таку лінію.... Багато про що я сьогодні говорила. Я потім, до речі, хочу попросити у вас розшифровку, ви ж будете її робити? Бо це теж для мене спосіб рефлексії. Що мені самій цікава тема

продукування знань і поширення знань, knowledge production and knowledge sharing, і я починаю спостерігати за тим, як ця ієрархія в продукуванні знань і в тому, хто є, хто вважається експертом, хто вважається тим, хто має право приймати рішення — вона відтворюється матеріально, і навпаки. В гонорарах, в зарплатах, в часових рамках виплат, організаціям і т.д. І в цьому, на жаль.... Цю ієрархію, мені здається, мало хто підважував ще. Хоча з'являються вже про це і розмови, і потрошку дослідження. Сподіваюсь, можливо, ви опублікуєте своє, і воно щось зрушить і змінить в Україні.

І: Дуже дякую вам.

А: І вам дякую!